

ÖSTTIMOR

Information

Nr. 15

Mars 1988

PÅVEN

GENERAL BENNY MURDANI

Pope calls for protection of East Timor

VATICAN CITY (AFP) Pope John Paul II on Monday called on Indonesia "to protect the ethnic, religious and cultural identity of East Timor", the Vatican said here.

The Catholic church's "Universal mission of service leads her to hope that particular consideration will be given to the protection of the ethnic, religious and cultural character of the people of East Timor," the pope said.

Jakarta Post
16 dec, 1987

"Flera är innan Frettilin är krossat"

JAKARTA (TT-Reuter) Det kommer att ta den indonesiska krigsmakten ytterligare många år att slå ner gerillan i den förmortugisiska kolonin Osttimor. Det medgav Indonesiens överbefälhavare Benny Mardani på onsdagen efter ett besök nu där.

Enligt Mardani finns omkring 500 gerillakämpare av Frettilin, Revolutionär front för framtiden av Osttimor, som är en del av den indonesiska armen bland bergen i Osttimor. Dessa siffror är ungefärliga sommar som för tre år sedan.

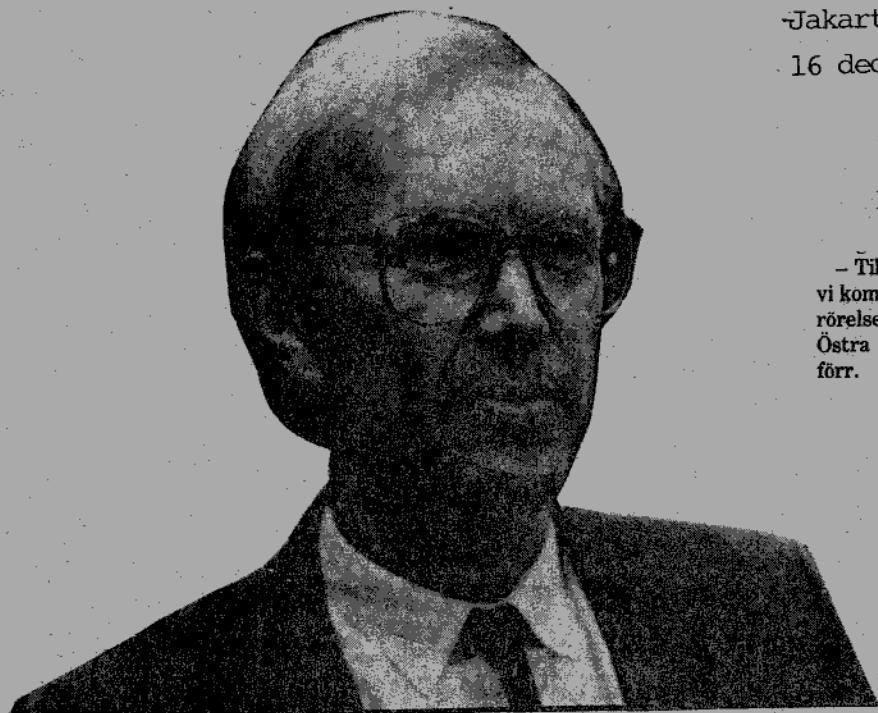
- Det kan ta flera år till innan vi har rensat upp bland dem, kommenterade Mardani.

-SvD 31 dec, 1987

PIERRE SCHORI

- Till följd av vapenexporten har vi kommit på kant med en befristelse i tredje världen: Frettilin på Östra Timor. Det har aldrig hänt förr.

-Gaudemus 9/87

Östtimorkommittén
c/o Pollák
Wiboms väg 12, 2 tr
171 60 SOLNA

Telefon:
08 - 27 24 27

Postgiro:
181 92 - 5

INNEHALL

Svenskt:

- Indonesiens överbefälhavare avgår efter resignerat ut-	3
- talande om Østtimor	
- Vi tackar Björn	4
- Klarelek Mutin - ett koncentrationsläger	5
- Manipulerade besök i Østtimor	6
- Internationella uttalanden i Østtimor-frågan	8
- Østtimor/Indonesien-frågan i Sverige	9
- Riksdagen 23/11/87	10
- Ur radioprogrammet Klarspråk	12
- Expressen: Folkmord i paradiset. Turnéplan för ut-	
- ställningen	14
- Expressen: Kriget är inte slut Carlsson - fast var	
- tredje har dött	15
- DN: Kriget i Østtimor fortsätter	
DN: Italien stoppar svenska vapen	16
- DN: Vapenhandel gör lögner gångbara	17
- DN: "Vapenexport till Indonesien måste stoppas"	
Pojkar pressar politiker	18
- Sydsv D: Østtimor kartläggs med svenska bilder	19
- ung center: Svenska vapen till indonesisk ockupations-	
makt	20
- Uppsala Nya Tidn: Østtimorflyktingar till Lissabon. De	
kommer dagligen	21
- Broderskap: Østra Timor. Indonesien har stora problem	22
- SvD: U-hjälpsorgan teg för regeringen. Biständsorgan	
ville "testa" regeringen. Beviljade 20 milj till Indo-	
nesien	23
- Ludvika Tidn: ASEA Switchgear i centrum för u-hjälps-	
debatt. Svensk u-hjälp till Indonesiens mördarregim	24
- DN: 'Socialdemokratin säljer sig'	25
- SvD: SvD-avslöjande om Indonesienbistånd överraskade	
Hjelm-Wallén. S vill ha ökat inflytande över u-lands-	
kredit	
DN: "Sverige en krämarnation". Hårda ord i bistånds-	
debatt	26

Utländskt:

- East Timor News: Barn dör på grund av brist på sjukvård	13
- FEER: Indonesia. Negotiating the past	27
- Timor Link: News from inside	28
- Timor Link: Human rights update	
Timor Link: New appeal from Xanana	29
- East Timor Report (ACFOA): How East Timor is admini-	
stered	30

INDONESIENS ÖVERBEFÄLHAVARE AVGAR EFTER RESIGNERAT
UTTALANDE OM ØSTTIMOR

"Det kommer att ta den indonesiska krigsmakten
ytterligare många år att slå ner gerillan i den
forna portugisiska kolonin Østtimor. Det
kan ta flera år innan vi har rensat upp bland
dem."

Detta uttalande gjordes av Indonesiens överbefäl-havare Benny Murdani i december 1987, rapporterat bl a av nyhetsbyrån Reuter.

Murdani säger i uttalandet att FRETILINS styrkor är begränsade till femhundra soldater, beväpnade med omoderna vapen, även om en del vapen kan ha beslagtagits från indonesiska trupper. Han tillägger att FRETILIN inte får något stöd utifrån.

Murdanis uttalande ger uttryck för trötthet och resignation och det anses ganska uppseendeväckande särskilt mot bakgrund av hans egen bedömning av storleken på FRETILINS styrkor. Murdani bemödar sig inte ens om att förklara hur det är möjligt att några hundra gerillasoldater, år efter år, har kunnat hålla stånd mot Indonesiens överlägsna militära resurser.

Indonesien har 10-15.000 soldater fast stationerade i Østtimor. Inför offensiver förstärks dessa med många tusen man, ibland med uppåt 10-20.000 soldater. Indonesiens armé har efter tolv års krig i Østtimor betydande erfarenhet och den är väl utrustad med toppmoderna vapen från väst, bl a från Sverige som fortsätter att förse Indonesien med nya vapen och ammunition.

Under 1987 förstärkte och förnyade Indonesien sina trupper i Østtimor i flera omgångar. Före valen i april landsteg 15 000 soldater. Den 11-12 juli sattes 1000 man in ur specialstyrkorna, de röda baskrarna. I augusti kom ytterligare 7200 soldater med 46 armé-fordon och tungt artilleri. Den 16-17 oktober anlände en ny bataljon röda baskrar till Baucau och den 18 oktober en ny förstärkning med trupper och militär-utrustning till Lautem.

Benny Murdani kan av politiska skäl inte erkänna för omvärlden hur de verkliga styrkeförhållandena ser ut i Østtimor. Han kan inte avslöja att Indonesien har att kämpa mot en väl organiserad gerillaarmé på flera tusen man och vad värre är ett helt folk, som vägrar att låta sig kuvas av en ny kolonialmakt.

Murdanis uttalande kan ha varit avsett som en varning till den indonesiska regeringen att inte förvänta sig mirakler i Östtimor. Han har väl också haft behov av att på något sätt förklara den senaste offensivens misslyckande.

Vi ska inte glömma att Murdani gjorde ett liknande uttalande efter den stora offensiven 1983-84, då han också medgav att det skulle ta tid att krossa FRETILIN. Då förklarade han offensivens misslyckande med att det gällde att segra över östtimoresernas "hjärtan och förstånd" och att det var "något som inte kunde uppnås på ett eller två år."

Murdanis uttalande och hans misslyckande i Östtimor kan vara anledning till att president Suharto i februari avsatte honom som överbefälhavare. Avskedet skedde mycket överaskande eftersom Suharto i oktober förra året hade beslutat förlänga honom på tjänsten som överbefälhavare genom att uppskjuta hans pensionering ett år. Murdani kvarstår dock tillsvidare som chef för landets säkerhetsmyndighet KOPKAMTIB. Till ny överbefälhavare har utnämnts den tidigare arméchefen Try Sutrisno.

- - - * - - -

V I TACKAR BJÖRN

BJÖRN LARSSON, som har varit Östtimor-kommitténs ordförande sedan juli 1985, lämnar oss för en tid då han ska arbeta för Rädda Barnen i Etiopien. Vi tackar Björn för hans engagerade och självupproffrande arbete under ett skede i kommitténs historia, då särskilt stora krav har ställts på kommittén och dess ordförande framför allt i samband med den svenska vapendebatten.

TOMMY POLLAK, som har varit medlem i kommittén sedan 1979 och i många år vår kassör, har på medlemsmöte i januari i år valts till kommitténs nye ordförande.

NY ADRESS

Vi ber er lägga märke till att kommittén i och med bytet av ordföranden också fått ny adress. Den nya adressen är:

Wiboms v 12, 2 tr c/o Pollák 171 60 SOLNA, telefon kvällstid 08-27 24 27.

KLARELEK MUTIN - ETT KONCENTRATIONSLÄGER

Flera av de dokument som FRETILIN nyligen sändt ut från Østtimor beskriver situationen i de strategiska byarna. Särskilt intressant är beskrivningen avbyn Klarelek Mutin.

Detta är ett koncentrationsläger som upprättades efter indonesiernas massaker på byn Kraras, vars befolkning i augusti 1983 gjorde motstånd och flydde till FRETILIN. Men befolkningen fångades in av indonesierna och hälften massakrerades. Idag finns de 570 överlevande, dvs en tredjedel av den ursprungliga befolkningen, kvar i koncentrationslägret Klarelek mutin. 270 av de överlevande är föräldralösa barn. Byn består av fem läger. I varje läger finns bara 12-15 vuxna män. Övriga är kvinnor och barn.

FRETILINS trupper befinner sig strax utanför byn och det har skapat osäkerhet hos de indonesiska soldaterna. Den platon som ska vakta lägren har därför stationerat sig i centrum och låter byborna omgärda dem som en skyddsmur. Militärposteringen flyttas ofta men är alltid belägen mitt i byn. Byn omges av två bevakningscirklar av tvångskommenderade bybor. Den första ligger tvåhundra meter från byns gränser med tolv posteringsmeter. Den andra cirkeln har tio vaktposteringar var trehundrade meter. Den timoresiska vakt som inte rapporterar om gerilla-rörelser arresteras och torteras. Några har blivit skjutna. Alla ljus måste vara släckta efter midnatt och inga samtal tillåts.

Varje morgon och kväll kontrolleras byborna och de kan inte gå längre än en km till sina odlingar. När det är ont om mat kan de få tillstånd att söka nötter och löv längre bort, men endast eskorterade av militär. På portugisernas tid var detta ett bördigt risodlingsområde, men idag är risodlingarna övergivna.

Befolkningen utnyttjas för tvångsarbeten åt militären. De får göra vakttjänster, hämta ved, tvätta kläder, fånga fisk och odla åt indonesierna. Endast 2-3 dagar per vecka får byborna över till att ägna sig åt sin egen försörjning. Varken tiden eller odlingarna i koncentrationslägren räcker till för att livnära befolkningen. De har lidit svår brist på mat, särskilt svårt var det 1985 och 1986. Sedan 1983 har de endast haft ett besök av sjukvårdare. Tuberkulos, beri-beri, dysenteri och elefantasis är vanligt. Dödigheten är hög bland barn och gamla. För mindre förseelser mot militären reglementen i byn, utsätts befolkningen för slag och tortyr, fängelse och avrättningar.

MANIPULERADE BESÖK I ÖSTTIMOR

Indonesien har i tolv år, med ett par undantag, lyckats hålla självständiga observatörer utanför Östtimor. Det är omöjligt för organisationer som t ex Amnesty International att komma in i Östtimor. En del diplomater har under åren besökt Östtimor, men då alltid tätt följda av indonesisk militär och endast förevisade platser som indonesierna valt ut. Någon FN-representant har inte varit i Östtimor sedan 1976, då en sådan förgäves sökte få tillstånd från indonesierna att komma in i FRETILIN-kontrollerade områden, men istället såg varje planerad landningsplats hotad eller förstörd av indonesierna. Ingen besökare har tillåtits röra sig utan militär bevakning och ingen har tillåtits uppsöka FRETILIN-kontrollerade områden.

Effekterna av besök manipulerade av indonesierna, kan bli olyckliga. Vi har ju själva sett hur den svenska diplomaten Dag Klackenberg rapporter har utnyttjats i propagandasyften av den indonesiska regeringen.

Portugal har nyligen fått sin "Klackenberg-rapport". Det var den portugisiska journalisten Nuno Rocha som bjöds in av Indonesiens utrikesminister att besöka Östtimor. Rocha fick flyga med utrikesministerns privata jet till Jakarta och han spenderade många timmar tillsammans med ministern innan han begav sig till Östtimor. Rochas rapport blev också översvallande positiv. Hans konklusioner var de vanliga d v s att Indonesien har åstadkommit framsteg och utveckling i Östtimor. Men hans budskap till den portugisiska regeringen var att ge upp kravet på Östtimor: "Timor vill inte bli självständigt /.../ därfor måste Timor bli en del av Indonesien". Till Portugals FN-ambassadör skrev han i ett telegram: "Jag ska kämpa för sanningen /.../ Jag är vittne för den indonesiska sidan och dess folk."

Nuno Rocha var i Östtimor endast 24 timmar och han såg bara huvudstaden och dess närmaste omgivning. Vittnen säger att Rocha blev behandlad med så stort förtroende från indonesisk militär att all personal på hans hotell blev misstänksam och undvek honom.

Även om Rochas reportage kommer att användas i Indonesiens propaganda, blev hans rapporter häftigt kritiserade och ifrågasatta i Portugal. T o m en indonesisk diplomat reagerade och ansåg att Rocha gått till överdrift:

"Vi hade föredragit en mer sansad entusiasm".

En kanadensisk parlamentsdelegation har nyligen varit i Østtimor. Deras besök varade två dagar och deras intryck av utvecklingen i Østtimor var positiva. De var särskilt imponerade av undervisningen och ansåg att förhållandena i fängelserna var goda.

När det gäller mindre lättmanipulerade besökare är indonesierna däremot avvisande till besök. Av okänd anledning hade dock representanter från två enskilda organisationer i Västtyskland lyckats få inresevisum till Østtimor från Indonesiens ambassad, men när de kom till Jakarta blev de stoppade. Och de fick åka hem igen.

Ett portugisiskt parlamentsbesök till Østtimor håller på att planeras. Förslaget kommer ursprungligen från Portugals regering, men dess krav är att delegationen ges fullständig frihet att röra sig och ta kontakter i Østtimor och det får inte sättas någon tidsgräns för besöket.

Indonesien har svarat att de är positiva till ett besök, men de har satt som villkor att delegationen inte får göra några undersökningar. Østtimors guvernör har uttryckt det på följande sätt:

"Vem som helst är välkommen till Østtimor som inte avsiktligt söker negativ information.

Vi indonesier som är födda i Østtimor vill inte ha några undersökningar för Østtimors problem har redan lösts.

Det vore ett problem om de portugisiska parlamentsledamöterna inte var objektiva eller inte ville erkänna den snabba utvecklingen som har skett i Østtimor.

President Suharto säger att delegationen är välkommen så länge de kommer med goda intentioner och om de inte är en undersökningsdelegation, i det senare fallet kan annars Østtimors folk avvisa dem."

För att budskapet inte skulle missuppfattas tillade guvernören:

"Indonesien har ingenting att dölja i Østtimor."

Ännu har inget beslut tagits om besöket. Opinionen i Portugal är mycket kritisk till planerna. Men från Østtimor rapporteras det att Indonesien gör sig berett och är i färd med att putsa fasaderna i Østtimor inför besöket.

INTERNATIONELLA UTTALANDEN I ÖSSTIMOR-FRÄGAN

PÅVEN JOHN PAUL II väждade i december 1987 till Indonesien att "skydda den etniska, religiösa och kulturella identiteten i Östtimor." Påvens uttalande har bedömts som mycket skarpt och det väckte stor förbistring hos den indonesiska regeringen.

40 SENATORER I USA uttryckte i ett brev i augusti 1987 till utrikesminister Schultz, sin oro över "en förnyad indonesisk offensiv i Östtimor" och över Indonesiens barnbegränsningsprogram i Östtimor. Brevet tar upp problemen med återförening av familjer och de fyra timoresiska studenter som vägras tillstånd att lämna Indonesien.

USAs BISKOPSKONFERENS sade i mars 1987 att Östtimor börjar få den "uppmärksamhet det förtjänar" men beklagar att det inte hade "översatts i aktioner, nödvändiga för att rätta till de oförätter som fortsätter än idag". USA borde göra mer för att "få till stånd en rättvis och varaktig fred i territoriet."

UNITING CHURCH OF AUSTRALIA gav i juni 1987 ut ett dokument som kräver ett slut på lidandet i Östtimor och "solidaritet med kyrkan i Östtimor." Dokumentet framhåller att inte någon tillfredsställande lösning kan uppnås i Östtimor med militära metoder.

DEN INTERPARLAMENTARISKA UNIONEN antog vid sin 78de konferens i Bangkok en resolution om Östtimor med 791 röster för, 122 emot och 207 nedlagda. Resolutionen uttrycker oro över den rådande situationen i Östtimor och uppmanar konferensdeltagarna att hjälpa till att finna en lösning baserad på principen om självbestämmande.

THE PARITARY ASSEMBLY OF AFRICAN, CARIBBEAN OCH PACIFIC COUNTRIES/EUROPEAN COMMUNITY antog den 1 oktober 1987 enhälligt en resolution som fördömer "Indonesiens illegala och illegitima ockupation av Östtimor".

I ett MÖTE I MANILA den 15-17 november 1987 diskuterades Östtimor-frågan mellan deltagare från Sydost- och Ostasiatiska länder. Stilla Havet och Australien med observatörer från Europa och USA. En analys av situationen i Östtimor gjordes som var starkt kritisk till Indonesiens ockupation av Östtimor. Mötet enades om en aktionsplan. Mötet kritiserade FNs generalsekreterare för att utesluta representanter för Östtimors folk från diskussionerna om en politisk lösning och Portugal kritiserades för sin tvetydiga hållning och för att inte erkänna UDT och FRETILIN.

I FNs KOMMISSION FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER antogs den 2 september 1987 en resolution med 6 röster för, 4 emot och 9 nedlagda. Resolutionen vädjar till FNs generalsekretär att verka för samarbete mellan Portugal, Indonesien och Östtimors folks representanter för att uppnå en "varaktig lösning som tar fullständigt hänsyn till Östtimoresernas rättigheter och önskningar". Resolutionen uppmanar också Indonesien att "utan restriktioner underlätta för humanitära organisationers verksamhet i Östtimor."

FNs GENERALSEKRETERARE avlade den 8 september 1987 delrapport för sitt uppdrag i Östtimor-frågan. Trots ett antal diplomatiska möten de senaste två åren är generalsekretären uppenbart frustrerad över de dåliga resultaten.

"Det måste djupt beklagas att detta mål(en politisk lösning) ännu inte har uppnåtts". Han rapporterar dock att Portugal och Indonesien "de två sidorna överväger möjligheterna av ett besök i Östtimor av en portugisisk parlamentsdelegation i syfte att erhålla förstånds-information om situationen." Observera att generalsekretären fortsätter att ignorera representanterna för Östtimors folk.

FEMTIO AUSTRALISKA BISTÄNDSORGANISATIONER söker internationellt stöd för en oberoende, internationell, professionell undersökningskommision, som ska arbeta utanför FN-systemet och bestå av deltagare som utmärkt sig för sin opartiskhet och respekt för internationell lag och mänskliga rättigheter.

Syftet är att undersöka på vilket sätt Östtimor har integrerats i Indonesien, förhållandena för Östtimors folk sedan 1975 och idag och att försöka föreslå en möjlig lösning på problemet. Kommissionen ska sträva efter att besöka Östtimor med oinskränkt rörelsefrihet och med möjligheter till kontakter med timoreser inklusive motståndsrörelsen.

Ett första förslag till uppdragsbeskrivning finns utarbetad.

ÖSTTIMOR/INDONESIEN-FRÅGAN I SVERIGE

I den svenska socialdemokratiska partikongressen i september 1987 yrkade SSU-ordföranden Anna Lind på exportstopp av vapen till Indonesien. Utrikeshandelsministern Anita Gradin svarade: "Vi bör följa KUs uttalande om att slutföra påbörjade leveranser, men inte bevilja nya vapensystem." Resultatet är alltså att den socialdemokratiska regeringen kan fortsätta exportera Boforskanoner till Indonesien så länge det rör sig om samma vapensystem och det kan ju dröja många år innan detta system går ur produktion.

I denna bulletin finns en hel del artiklar om den svenska regeringens beslut att bevilja bistånd i form av s k u-kredit till Indonesiens regering. Det blev en ganska upphetsad debatt i Riksdagen, som delvis är återgiven i pressklippen. En debatt fördes också i radio-programmet "Klarspråk" där den unge göteborgaren Christian Azar fick svar från både Lena Hjelm-Wallén och BITS-chefen Ingvar Karlén. Här följer några citat ur dessa debatter som är värda att noteras:

RIKSDAGEN 23/11/87

Lena Hjelm-Wallén: "Indonesien tillhör låginkomstländerna och har en befolkning på närmare 170 miljoner invånare. Merparten bor på landsbygden. Projektet syftar till att förbättra distributionen av elektricitet på norra Sumatra, som är en eftersatt region. Projektet är således angeläget för en underförsörjd del av landsbygdsbefolkningen, och det är mot denna bakgrund beslutet skall ses. Beslutet innebär däremot inte att regeringen godkänt att Indonesien är ett land som bör bli mottagare av ett reguljärt bistånd. Om den frågan aktualiseras, måste den prövas i ett vidare sammanhang."

Gunnel Jonäng (c): "Jag finner Lena Hjem-Walléns uppfattning om bistånd till Indonesien häpnadsväckande. Statsrådet säger att om frågan om reguljärt bistånd till Indonesien aktualiseras måste den prövas i ett vidare sammanhang. Hur kan man över huvud taget tänka sig att "pröva" frågan om bistånd till Indonesien? Indonesien är en hård och korrumperad diktatur, som ockuperat Östra Timor, vars ledning anklagas för otaliga övergrepp och brott mot de mänskliga rättigheterna och som vi har diskutabla vapenaffärer med - och regeringen kan tänka sig att "pröva" frågan om reguljärt bistånd till detta land! Här borde inte några dörrar öppnas utan tvätom förses med säkrare lås."

Bertil Måbrink (vpk): "Jag tycker det är en skandal och en skamfläck att man kan ge 20 milj kr till den värsta militärdiktaturen i Sydostasien, alltså 20 milj kr av de svenska skattebetalarnas pengar i gåvor." "Det är inte bara bistånd ni nu ger dem. Är det tacken för att ni har fått sälja vapen för hundratals miljoner kronor? Är det detta ni nu tackar för och ger tillbaka på det här sättet? Riksdagen uttalade också för något år sedan att något bistånd till Indonesien över huvud taget inte kan komma ifråga. Varför följer ni inte de beslut som riksdagen har fattat och de uttalanden som riksdagen har gjort?"

Maria Leissner (fp): "Dessutom förekommer ett sakfel. Indonesien tillhör inte världens låginkomstländer enligt Världsbankens definition, utan är ett medelinkomstland. Världsbanken sätter beträffande kreditvärdigheten upp en gräns på 20% för skulderna i förhållande till inkomsterna i utländsk valuta. I våra regler för BITS står att landet skall vara kreditvärdigt. Men Indonesien har nu en skuldbörla på 41%, d v s mer än dubbelt så mycket som Världsbankens riskgräns. Jag skulle därför vilja fråga biståndsministern hur man kan anse att Indonesien har tillfredsställande kreditvärdighet..."

Lena Hjelm-Wallén: "När man beeviljar ett enstaka projekt genom BITS är det inte fråga om att ge bistånd till någon regim som det har sagts utan det är just detta projekt som det handlar om /.../ det projekt som vi deltar i här, ett transmissionssystem, är en del i det som Asiatiska Utvecklingsbanken stöder och som även NORAD och Nordiska Investeringsbanken har planer att gå in i . Vi är således i ganska gott sällskap.

/.../ Vad BITS här har gjort är att ha prövat och beslutat om ett enstaka projekt. Det har BITS rätt att göra, och riksdagen har inte emot sagt sig detta. BITS har även rätt att fortsätta att agera på detta sätt. Om däremot frågan om ett mer reguljärt biståndssamarbete skulle uppstå, måste detta - vilket jag har gjort alldeles klart - självfallet prövas av regeringen. Jag vill ytterligare lugna Gunnar Jonäng genom att säga att jag inte har några planer på att inleda reguljärt biståndssamarbete med Indonesien."

Gunnar Jonäng (c): "Sedan vill jag säga att det värsta med denna kredit till Indonesien kanske är att den kan leda till en urholkning av biståndsviljan, eftersom mäniskor i vårt land väl känner till situationen i Indonesien, känner till grymheterna och brotten mot de mänskliga rättigheterna."

Bertil Måbrink (vpk): "Vidare säger Lena Hjelm-Wallén: Förvisso finns det mycket att kritisera i Indonesien. Det är mycket snällt mot fascisterna i Indonesien att uttrycka sig så lamt. Precisera detta närmare, Lena Hjelm-Wallén! Vad är det som man bör kritisera? Finns det överhuvud taget något positivt med den indonesiska regimen?"

(Østtimor-kommittens kommentar: I denna debatt drivs särskilt av Maria Leissner också frågan om BITS-projektet är lämpligt som biståndsprojekt. Leissner har uppfattat att detta elektrifieringsprojekt är kopplat till ett aluminiumsmältverk som ägs till 75% av japanska intressen. Men hon har förstått det så att BITS projektet också ska förse aluminiumsmältverket med kraft. Så förhåller det sig inte riktigt. Japanerna har redan försett sig med den elkraft de behöver för sitt smältverk. Men när de har tagit sitt finns det ett överskott, som den indonesiska staten är beredd att köpa tillbaka från smältverkets kraftverk. Det är den elkraften BITS-projektet ska utnyttja för att ge elektricitet inte bara till fattiga bönder men också till plantageägare på landsbygden i detta område. Det som kan ifrågasättas i relation till smälverket är om svenska biståndsmidler verkligen ska gå till att stödja ett projekt som borde ha varit japanernas ansvar och betalning för att de till sitt smältverk har fått utnyttja befolkningens billiga arbetskraft och dess naturresurser bl a elkraften ur Asahanfloden. Nej istället har japanerna förorenat miljön för evärderliga tider och tagit ut ur landet vinsterna från smälverket.)

UR RADIOPROGRAMMET KLARSPRÅK

Christian Azar (19/1/87):

"Här Sveriges regering oavsett färg kunnat stödja Indonesiens ockupationsarmé genom en ständigt växande vapenexport är helt oförklarligt ur moralisk och laglig mening. Sveriges lag förbjuder nämligen vapenexport till länder i krig. Svenska regeringen har alltså struntat i slakten i Østtimor för att kunna tjäna en slant på den indonesiska marknaden och gör det i högsta grad än i dag.

Beslutet om att ge bistånd till Indonesien är så skamligt att jag saknar ord.

Lena Hjelm-Wallén tala klarspråk! Det är högst troligt att kommersiella intressen styrt beslutet om att ge bistånd till Indonesien. Varför acceptera det? Är svenska bistånd verkligen avsett att frigöra ekonomiska resurser hos folkmordsbedrivande nationer? Om inte gör någonting åt det!"

Ingvar Karlén ,BITS (20/1/87):

"Bedömningen av Indonesiens allmänna utvecklingspolitik har skett i samråd med tjänstemän vid utrikesdepartementet. Denna bedömning är naturligtvis en svår avvägningsfråga. Indonesien är inte en demokrati i vår bemärkelse. Det är dock fel att beteckna Indonesien, såsom frågaren gör, som en militärdiktatur. Indonesien har exempelvis val till sitt parlament. Sverige har fördömt Indonesiens annektering av Östra Timor. Vi måste dock konstatera att liknande konflikter tyvärr pågår på många håll i världen och även i andra u-länder som får bistånd från Sverige. Det här projektet som vi då har utfäst ett stöd till har heller inte någon som helst beröring med Östra Timor utan det avser en helt annan del av Indonesien. Vid vår totalbedömning ansåg vi att det var möjligt att då bevilja en u-kredit för det här projektet. Vi kan också komma ihåg att som bistånd till Indonesien, som ju är ett stort land med 160 miljoner invånare, så är det här bidraget ifrån oss mycket litet. Beslutet innebär således i första hand ett stöd till ett projekt med betydande utvecklingsmässiga effekter för en eftersatt region i landet."

Lena Hjelm-Wallén (22/1):

Jag vill göra klart att Sverige har fördömt Indonesiens annektering av Östra Timor. Vi har vid upprepade tillfällen i FN och i andra sammanhang starkt kritiserat denna. Det finns samtidigt flera skäl för Sverige att ha förbindelser med Indonesien, bl a utrikespolitiska. Befolkningsmässigt är Indonesien världens femte största land. Utvecklingsbehoven är stora medan landet på sikt borde ha goda utvecklingsmöjligheter. Jag vill också peka på att Indonesien är ett av de få länder i regionen som har goda förbindelser med Vietnam och spelar därmed en aktiv roll i de pågående försöken att få till stånd en förhandlingslösning i Campuchea.

/.../ (BITS-beslutet är) inte fattat av regeringen och beslutet innebär inte heller att regeringen godkänt att Indonesien bör bli mottagare av reguljärt svenskt bistånd. Mitt svar till Christian Azar är att jag inte tänker ta initiativ till att inleda något reguljärt bistånds-samarbete med Indonesien. BITS-beslutet innebär inte heller någon omvärdning av vår syn på och våra förbindelser med Indonesien i övrigt."

Christian Azar (27/1):

"Lena Hjelm-Wallén inledder med att försvara beslutet. Hon sade bl a att det var viktigt för Sverige att ha goda kontakter med Indonesien. Men mot slutet av inlägget ändrade hon sig. Hon sade att hon inte tänker ta initiativ till ett reguljärt svenskt bistånd till Indonesien. Med andra ord anser hon att Indonesien inte är värdigt att vara svenskt biståndsland. Det är denna dubbla tungas budskap som framförs av svenska statsråd då Østtimor-frågan kommer på tal.

(Omprövar hon inte beslutet) "måste vi tyvärr konstatera att hennes omsorg om dem som förtrycks i Østtimor, i Väst-papua och inne i Indonesien endast är tomt prat. Och det av en biståndsminister som under en längre tid försökt lyfta fram demokratimålet i svensk bistånds-politik."

- - - - * - - - -

Ur East Timor News 9 mars 1988:

BARN DÖR PÅ GRUND AV BRIST PÅ SJUKVARD

Under december 1987 och fram till den 25 januari 1988 dog 5 till 6 barn varje dag på Dilis sjukhus på grund av bristande sjukvård. Detta trots ett stort antal indonesiska läkare i området. Dessa, vilkas arbete i klinikerna är vårdslöst, anklagar mödrarna för att inte ge sina barn tillräckligt med mat.

Föräldrar tvingas att köpa mediciner utanför sjukhuset för att behandla sina sjuka barn. En del barn som behöver läggas in skickas hem, därmed att sängplatser saknas.

Som kontrast vårdas på Dilis sjukhus indonesiska transmigranter barn med den allra största omsorg av de indonesiska läkarna.

Utanför Dili är förhållandena ännu värre. Till exempel i Manatuto DÖR mellan 10 och 12 BARN DAGLIGEN.

Folkmord i paradiset

EN BILD tagen av en indonesisk soldat på Östtimor. Tyvärr huvudens hälls upp, som trofér över en lyckad invasion.

Det är en privat bild, tagen för ett fotoalbum. Den liknar dessa bilder där storfiskare poserar med sina tiofils gäddor.

De två männskor som håller upp dessa huvuden bör rimligtvis känna tyngden, här, lukten av blod. De vet att de blir fotograferade. Stolta jägare.

■ ■ ■ På Kulturhuset i Stockholm pågår nu en utställning med bilder från Östtimor: "Förintelse i paradiset".

Dessa bilder, tagna 1974, av den kanadensiske fotografen Elaine Brière, skildrar livet före den indonesiska invasionen. En sovande flicka. Här finns inget hot, ingen skräck.

Jag kommer ihåg känslan

efter att för första gången ha last Truman Capotes "Med kallt blod". Redan i inledningen när familjens vardagliga rutiner skildras veta läsaren att de inom kort kommer att bli bestialiskt mördade. På liknande sätt fungerar dessa bilder.

Jag kan inte låta bli att tänka att den sovande flickan kanske väldtogs och mördades strax efter det att bilden togs. Tre män på ett berg insvepta i filter, var och en till synes i sin värld. En fuktig dimma driver över dalen nedanför. Nu vet jag att mannen i detta område torterades. Soldater hälde bensin på männen körsongan och tände eld. Kanske dessa tre män på bilden?

■ ■ ■ 200 000 männskor har mördats av indonesiska trupper med bistånd av svenska vapen, med svenska regeringens godkännande.

Och innan gräset hunnit

växa över massgravarna är Kjell-Olof Feldt där och skakar hand med president Suharto.

Det finns ett obarmhärtigt avstånd till dessa bilder, vilskapen om att allt detta är oäterkalligen borta.

Men det är också något som pågår, förintelsen fortsätter. Sedan hösten 1986 pågår "Operation Kikis" – utplåning".

Särntidigt som folkmordet pågår beslutar Sveriges socialdemokratiska regering att sälja svenska vapen till Indonsien för över 200 miljoner kronor.

Fortfarande är det möjligt att låta en befolkning grupp gå under i tyxt samförstånd. Framför allt om denna grupp männskor är bosatt i något avlägsset hörn i tredje världen.

KRISTIAN PETRI

• Förintelse i Paradiset i Stockholm, som pågår fram till 3 augusti
• "Paradiset i Östtimor", heter en utställning om Östtimor och Sveriges ske

VAR och NÄR kan man se utställningen?

Gävle 7 - 31 mars information: Björn Lindström
Västervik 5 - 15 april
Stockholm 18 april - 6 maj
Sundsvall 9 - 21 maj

026-11 54 45
0490-169 20
08-30 00 51
060-12 07 54

Kriget är inte slut. Carlsson

**— fast var
tredje har
redan dött**

Idörren Monsignor da Costa Lopes, påvens förre sändebud och biskop i Östtimor. Den livfulla 70-åringen tar emot i sin anspärrade lägenhet i utkanten av Liassabon. I yngdragsrummet ett altare.

I närminnet debatten kring förre utrikeshandelsministern Mats Hellström, prickad av konstitutionsutskottet sedan han hävnisat till ett icke existerande "bindande kontrakt" som argument för regeringens fortsatta vapenexport till Indonesien.

Och statsminister Ingvar Carlsson som inte fann "prickningen" gälla en stor fråga.

Östtimor är sedan Indonesien 1975 invaderade landet avskärmat från yttervärlden. Till och med stängt för "vanliga" indonesier.

Det är främst katolska präster som samlat in och smugglat ut de brev som når omvälden med vittnesmål om vad som händer där.

Med dessa brev i bagaget gör Monsignor Lopes vidsträckta resor över världen (gärna också till Sverige om han blir inbjuden) för att söka stöd för en, som han hoppas, fredlig och rättvis lösning.

Monsignor Lopes är timores sedan flera generationer. Och som den katolska kyrkans biskop i Östtimor 1977–1983 känner han timoreserna och deras lidanden som få.

Han berättar om invasionen på morgonen den tionde dagen av Östtimors självständighet, den 7 december 1975.

— Jag firar gudstjänst i all stillsamhet. Radion varnar. Indonesierna är i annalkande, men när de ska komma vet jag inte.

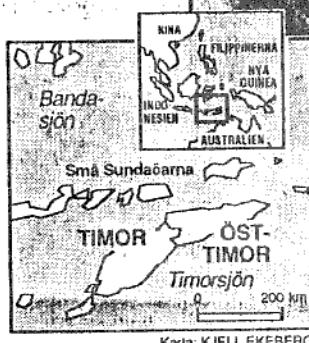
— Jag öppnar fönstret. Där, från himlen, droppar de ner, indonesiska fallskärmsjägare... tick, tick, tick... Krigsfartyg skjuter mot staden. Överallt, från luften, sjövägen och till lands attackeras vi.

— Indonesiska militärer kliver rakt in i hemmen hos försvarslös timoreser, kör ut hela familjer och skjuter dem på stället. Andra tvingas ner till hamnen, ställs med ansiktena mot havet och avrättas.

Monsignor Lopes flyttar allra längst ut på fästolens kant och talar med hela kroppen.

Det var en fruktansvärd tid. Vi försöker att glömma, det är alltför smärtigt. När kropparna flöt i land längs Dilis stränder, bad man mig gå till indonesierna — vi visste ju inte vilka de var — med en vädjan om tillstånd att få begravda de vär. Det förvägrades oss. Stanken var othärlig. Indonesierna hälde sedan bensin över de döda, och bara brände dem.

— Vi har varken etniska eller

Karta: KJELL EKEBERG

historiska band till Indonesien. Vi är melanesier och de är javaneser. Vi har många hundra år av portugisisk kolonialism, och de har sin historia, ändå sa de att vi var bröder.

— I sex år åsag jag väldet, orättvisor och upplevde folkets skräck. 1981 tog mitt tålamod slut. 50 000 män ur civilbefolkningen i äldrarna 15–55 var tvångsmobiliserade i Operasi Keamanan (offensiv säkerhet) för att framför de indonesiska soldaterna finka kamma landet i jakt på motståndsrörelsen Fretilin.

— För första gången gick jag ut offentligt. På ett stort möte som lockat över 10 000 timoreser stod jag vid ett porträtt av den heliga jungfrun av Fatima och talade om situationens ohägglighet. Långt senare hörde jag om mitt tal från BBC-London, Deutsche Welle, Radio Australia.

— Den indonesiska säkerhetspolisen ringde mig på kvällen, kallade mig till sig. I rummet, fullt av civilklädda män som jag redan tidigare visste var höga militärer, talades om hur de uppskattade mitt engagemang för mänskliga rättigheter. Men samtidigt bad de mig att i stället komma till dem med mina bekymmer.

— Så en natt väckts jag av timoresiska män. Invad min säng står de och säger ursäklande att indonesierna sätter dem för att döda mig. Yrvaken förstår jag ändå att de är katoliker, frågar vad Bibeln säger om att döda; ber dem sedan barskt att gå tillbaka och hälsa indonesierna att Monsignor är ensam och redo, vill de döda mig så varsågod! De båda männen ber om förslädelse, lägger benen på ryggen och springer sin väg.

Monsignor Lopes suckar, tar från TV:n ner fotot på påven Johannes Paulus II och honom själv. — Vatikanen bad mig avgå med pension 1983. Min efterträdare, Monsignor Belo, är frispråkig också han. I ett brev från januari 1985 skriver Belo:

— ...kriget som de vill få oss att tro var ett inbördeskrig pågår och fortsätter att växa. Hela tiden anländer indonesiska trupper utrustade med tungt krigsmateriel (...). Mot bakgrund av den permanenta osäkerheten befolkningen i många av Östtimors regioner lever ned, 'the exodus' av det timoresiska folket, tvångsförflyttningarna till strategiska byar och frånvaron av

Den socialdemokratiska partikongressen bestämde sig för att utreda den svenska vapenexporten. Den utredningens resultat emottogs med spänning på många håll i världen. Biskopen da Costa Lopes från Östtimor i sydostasien har bittra erfarenheter av de svenska vapenhandlarnas kunder — grannen Indonesien invaderade hans hemland 1975, invasionen har hittills kostat en tredjedel av befolkningen livet. Han intervjuas här av Björn Larsson, en av de svenskar som arbetar för att göra Östtimore oödlat känd.

rörelsefrihet, tycker vi tiden är mogen att ställa frågan: Är allt detta föranlett barn av en enivs (motståndsrörelse) minoritet eller belyser det något djupare, ett helt folks krav på fundamentala rättigheter?

— Vi väldjar med största tvingande nödvändighet och energi för total respekt för grundläggande mänskliga rättigheter och för det timoresiska folket etniska, kulturella och religiösa identitet.

— Nu verkar de ha tystat Monsignor Belo. Kyrkan manar till motstånd och utsätts därför för trakasserier. Jag är allvarligt oroad.

— Socialt och politiskt är situationen ännu densamma. Från brev förstår jag att försvinnandena, dödandet fortsätter. Om du var fri att resa i Timor — jag menar inne i det verkliga Timor — då skulle du förstå. Från Dili och utöver lundet skulle de berätta — alla — "min man, min fru, min son, min dotter, de har fösvunnit, dödats, finns inte mer".

— 200 000 timoreser har dött på grund av kriget, en tredjedel av befolkningen.

Indonesierna attackerar också själva livets källa. De försöker hindra timoresernas barn från att komma till världen. OK, om de vill tvångsterilisera i Djakarta, men här i Östtimor efter 200 000 döda? Samtidigt säger de att vi är underbefolkade och har påbörjat vad de kallar ett transmigrationsprogram genom vilket javaneser flyttas hit. Mer sofistikerat i deras tanke är att inte låta oss lära vårt språk tetum i skolorna. Vi påtvings bahasa Indonesia, okupanternas språk, liksom också Funcasilla, deras statsidologi. Vilket är deras syfte egentligen? Jag tror de vill eliminera oss timoreser, bit för bit.

Fortsätter striderna? Sveriges statsminister har sagt att de avstannat.

— Det är en illusion. Striderna fort.

Sätter Monsignor Lopes visar ett brev från Östtimor daterat den 25 april i år och slår ut med armarna.

— Om striderna avstannat varför skriver de då:

— ...i dag har han (Indonesiens överbefolkningsvare Murdau) 30 bataljoner i Östtimor för att kontrollera befolkningen och för att han ser ofensiver mot Fretilin.?

BJÖRN LARSSON

av 25.10.87

SKOPAN**Kriget
i Östtimor
fortsätter**

ENLIGT LAGEN får Sverige inte exportera vapen till länder som är i krig eller där det råder oro. Inte heller till stater som kan tänkas använda krigsmaterialen för att undertrycka mänskliga rättigheter.

Indonesien har inte ruckat på den järnridå landet drog ner omkring Östtimor 1975. Fortfarande måste meddelanden om de verkliga förhållandena på ön smugglas ut. Besökande får inte på egen hand ta kontakt ens

med den katolska kyrkans representanter.

Ledande svenska politiker har intresse av att beskriva situationen i Östtimor så ljus som möjligt. Det blir annars svårt för dem att försvara att de medverkat till Indonesiens vapensenal.

I all synnerhet har några socialdemokratiska politiker det svårt. De underströk vid 70-talets slut att svenska kanoner kom till användning i kriget mot befrielserörelsen i Östtimor. Senare har de deltagit i beslut om nya leveranser av nya kanoner till samma krig, under förevändning att kriget var slut.

För dem var det säkert genant att läsa vad som stod i Expressen för ett par veckor se-

dan, nämligen att Indonesien i dag har 30 bataljoner i Östtimor. Det är mellan 21 000 och 30 000 man.

Detta för att hålla ordning på en befolkning som inte är större än Göteborgs. 1975 var invånarantalet omkring 600 000. 200 000 beräknas ha omkommit i Indonesiens folkordning.

Källan till uppgiften i Expressen är biskop da Costa Lopes, som tvingades lämna ön 1983. Brev till honom smugglas stadigt ut från Östtimor.

Att befrielserörelsen Fretilin fortfarande är en makt att räkna med stöds också av en rad andra källor.

Till dem sällar sig Amnesty Internationals senaste rapport inför FN:s avkoloniseringssut-

skott. Där påtalas Indonesiens underlätenhet att undersöka tusentals fall av försvinnanden på ön. Vidare en rad fall av fängslanden och tortyr av personer som misstänks för samrör med Fretilin.

Den 23 februari 1986 dödades en man vid namn Armando från byn Borela. Han hade försökt fly, men blivit gripen och återförd till fängelset i Ossu. Flyktförsöket ägde, enligt vad man uppgivit, rum efter en Fretilin-raid mot en medicinsk klinik. Armando stucks ner i fängelset av en officer och en medlem av den civila milisen.

Den 3 mars 1986 dödades en stamhövding i Maluro, Vatxu Tani, av medlemmar i första marinbataljonen. Han oppone-

rade sig mot skövlingen av en kassavaplantering, som marin-soldaterna ansåg kunde utgöra gömställe för Fretilin. Han arresterades och flögs till Los Palos, men blev på vägen dit dödad av de officerare som eskorterade honom.

Den 4 september 1986 mördades Julio Sarmento från Mauxiga av soldater ur de indonesiska specialstyrkorna. Han hade blivit särdat när han deltog i en Fretilinraid i Holorua. Han greps, torterades och sköts ihjäl.

Det är till denna krigsskådeplass som Sverige levererar vapen, inte till befrielserörelsen utan till ockupanten. Sveriges politik härvidag är från alla synpunkter förkastlig. Den är

klart mot lagen, vare sig denna avser krig, oro eller undertryckande av mänskliga rättigheter.

Regeringen kan bara ställas till svars inför konstitutionsutskottet. Misstron beträffande detta utskotts oväld är stor, då det är sammansatt efter riksdagsmajoriteten. Denna missstro kunde undanrörjas om utskottet tog sig samman och försökte döma regeringen i enlighet med lagen.

Man vill ändå tro att en majoritet av riksdagen, sedan den väl upplysts i saken, skulle se till att vapenexporten till Indonesien omedelbart avbröts. Eller är det att tro för mycket på riksdagens respekt för lagen?

KARL ERIK LAGERLÖF

10 26/11/87
DN.

NOTISEN**Italien stoppar svenska vapen**

Italienska myndigheter stoppade på onsdagen i Genues hamnen leverans av svenska vapen till Indonesien, därfor att lasten inte hade den dokument som krävs för transitering via Italien.

Sändningen, bestående av fem ton gevär, reservdelar och ammunition, påträffades ombord på det Liberiaflaggade fartyget Oceanum på söndagen i sländan till Genua från den svenska utskräppningshamnen vid Uddevalla.

Genua-äklagaren Massimo Terrile sa att vapen-sändningen till indonesiska armén visserligen var olaglig, men att den saknade nödvändig licens för transitering genom italienskt territorium. Så snart rederiet skaffat fram de dokument som krävs kommer vapenlasten att släppa, förklarade han.

(AP/Genua)

4

Kultur

Folkmordet och kulturmordet på Östtimor fortsätter. Många rapporter vittnar om att Östtimors identitet i alla avseenden hotas av utplåning. Den svenska vapenexporten har gjort att regeringen blundar för uppenbara lögner, och stöder en skenbart progressiv indonesisk politik. Det skriver Karl Erik Lagerlöf i sitt Vänsterkryss.

Vapenhandel gör lögner gångbara

EN SVENSKA regeringen de-moraliseras av vapenhandeln. Dess talesmän hyvlar gärna till verkligheten så att den rymms

vänster x

mom lagen för krigsmaterielexport. Man ljuger och ljuger vidare i ett allt segare fluidum som vidmakthåller politiken. Ljuga får man, men inte vara inkonsekvent. Alltså ljuger man konsekvent. För att lyckas med detta måste man stöta bort information som är lögnen obekvämt. Ledande svenska politiker ser inte Östtimor, där den indonesiska ockupationsmakten fortsätter morden och terrorn.

Juli 1987 landsattes ytterligare 1 000 indonesiska soldater på Östtimor. Det var specialstyrkor, des k röda baskrarna. "Operation utplåning" — som indoneserna själva kallar sina militära förehavanden på ön — fick ny fart igen.

Hur många gånger har man inte lättat världen veta att kriget var slut! Få har trott på indoneserna när de försäkrat detta. Den svenska regeringen har åltid viligt svalt ukaserna från Jakarta, angelägen om att kunna fortsätta vapenhandeln.

Trottom specialstyrkorna finns nu — juli 1987 — på Östtimor omkring 20 000 soldater mot huvudserörelsen Fretilins 1 000 eller 2 000 man — ingen vet hur många. Efter folkmordet 1978–1979, när 200 000 män-skor av en befolkning på omkring 800 000 dödades, måste man räkna med ett mycket stort antal potentiella motståndsmän. De

finns plötsligt när kriget tänds, än här, än där. Motståndet kan aldrig riktigt avgränsas och slutt giltigt nedkämpas.

Hatet vidmakthålls. Efter attacker från Fretilin kommer vederläggningsaktionerna från ockupanten. I ett anfall nyligen i Iliomarregionen dödades 34 indonesiska soldater. Hela den manliga befolkningen i staden Iliomar föstes då samman. Många utsattes för tortyr, 17 civila timorjäner avrättades offentligt med bajonet.

Amnesty Internationals rapporter om tvångsförflyttningar, summariska rättegångar, tvångssterilisering, väldtäcker och massaker är otaliga. Folkmordet och kulturmordet fortsätter. En stor del av befolkningen hålls fortfarande kvar i sk strategiska byar, där rörelsefriheten är starkt begränsad och kontrollen total.

Till rapportörerna från Östtimor hör de katolska prästerna. Många av dem uppörts av övergreppen och skriver till vänner i Europa om dem. All rapportering måste smugglas ut. Ockupationsmakten försöker hålla tätt kring sitt agerande. Ingen journalist från väst har fått besöka Östtimor utan en rigorös begränsning av arbetsmöjligheterna.

Nyligen — den 14 december — uttalade sig påven kritiskt om utvecklingen i Östtimor. Dess etniska, religiösa och kulturella identitet hotades av utplåning, förklarade han.

Nu började genast de indonesiska tidningarna — alla regeringstroga — under bugningar för makten förklara hur desin-

formerad påven var. Man nickade och nickade om detta. Den lokala kulturen i Östtimor främjades på olika sätt. Nick. Regeringen i Jakarta hade gjort ett fantastiskt arbete där. Nick. Katoliken var bara ökade i antal där. Nick.

Östtimor är i dag en integrerad del av Indonesien. Nick. Det är därför bara naturligt att folket i Östtimor numera skall använda det indonesiska språket Tablå.

Detta är inte långt ifrån vad också den svenska regeringens talesmän brukar klämma ur sig, ty de har i vapenaffärernas intresse svalt så gott som hela den indonesiska propagandan. Indonesien har stora progressiva program, inte minst på Östtimor, där kriget är slut så nära som på en eller annan skärmtytting i djungeln. Ja, Indonesien har i själva verket "ett välfärdsprogram" i gång på Östtimor (Carl Johan Åberg).

När en representant för det östtimorienska konservativa partiet UDT, numera i pakt med det socialistiska Fretilin, framträde i FN i höstas med grava anklagelser mot ockupationsmakten åberopade sig Indonesiens representant på den svenska UD-mannen Dag Klackenberg. Denne var häromåret den indonesiska regeringens gäst, besökte som sådan Östtimor och kom hem därför med en rapport som var lika ljus som den brast i källkritik — Klackenberg hade för övrigt redan före resan klart demonstrerat sin Indone-sienvänliga hållning.

På det sättet hjälper den svenska regeringen en brutal ockupationsmakt att uppehålla skenet av progressivitet (samtidigt som 49 senatorer i USA i brev till Reaganregeringen oroligt påtalar Indonesiens hängsylsöa framfart i det folkrättsvidrigt annexerade landet).

Det är därför inte förvånande att Sverige plötsligt heviliar Indonesien bistånd — 60 miljoner kronor, varav 40 är lån och 20 ren gäva. Regeringen har inte med detta att göra, säger man. Men när Ingvar Karlén, ordförande i BITS (Beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete), som beviljat lånet, 20/1 1988 försvarar sig i radions "Klarspråk" hävvisar han till UD. Där har man tydligtgett honom grönt ljus och förklarat för honom att Indonesien visserligen inte är en demokrati i vår mening, men att man där håller allmänna val till ett parlament.

Karlén är grovt vilseledd. Ordet val har en annan innebörd än den gängse i den indonesiska makterns mun. Det rör sig om regeringsmanipulerade tillställningar, där "oppositionspartier-na" faktiskt inte ens har rätt att kritisera regeringens politik (se tex Ingvar Ojas rapport i DN 23/4 1987 från det senaste indonesiska valet).

Det är skrämmande att på detta sätt finna en expansionistisk diktaturmakts propagandalögner i svenska källor. Försvaret för vapenhandeln har gjort lögnerna gångbara i regeringskanslierna, och en kuvad nation förråds.

Statsminister Ingvar Carlsson, är det inte dags nu att Sverige i FN och annorstädes börjar stödja folket i Östtimor i stället för krigsförbrytarna i Jakarta? Eller är den svenska regeringen så snärjd i sina indonesiska affärer att den inte har något annat val än att på den kanten systematiskt svika huvudlinjen i svensk utrikespolitik: solidariteten med de små, förtryckta folken.

KARL ERIK LAGERLÖF

Indonesiens expansionspolitik diskuteras i dag söndag på Etnografiska museet kl 14.15. Filmen "Skugga över Östtimor" visas kl 14.30.

DAGENS NYHETER

Söndagen den 7 februari 1988

DN 1987-09-24

Foto: TOMMY SVENSSON

Bröderna Michael och Christian Azár är bara tonåringar men har redan blivit experter på Sveriges kanonexport till Indonesien.

"Vapenexport till Indonesien måste stoppas"

Pojkar pressar politiker

Av BO WESTMAR

GÖTEBORG. De har fått kabinetssekreterare Pierre Schori att ta avstånd från vapenexporten till Indonesien. De har ställt besvärande frågor om Østtimor till Anita Gradin och Ingvar Carlsson.

Christian och Michael Azár är bara tonåringar men har redan blivit experter på Sveriges omdiskuterade kanonexport till Indonesien.

De är två helt vanliga Göteborgskillar — möjligen ovanligt studiebegåvade — som upprörts över vad som hänt och händer i ett litet land på andra sidan jordklotet och Sveriges roll i det grymma spelet kring dess folk.

Østtimor har varit skädeplatsen för en av efterkrigstidens största folkslakter. Omkring 200 000 mäniskor, en tredjedel av befolkningen, har dött av krig eller svält sedan Indonesien invaderade landet 1975. Cirka 300 000 mäniskor har enligt Amnesty flyttats till så kallade strategiska byar. Tolv år efter krigsutbrottet kommer fortla-

rande rapporter om strider mellan indonesiska förband och befreiörelsen Fretilin.

Kanoner

I FN röstade Sverige länge ja till Østtimors rätt till självbestämmande, men vid 1980 års omröstning avstod man. Utrikesminister Ola Ullsten fick personligen ett uppskattande tackbrev från den indonesiska ambassören för detta.

För tio år sedan började Sverige under en borgerlig regering att exportera vapen, främst marina luftvärnskanoner till Indonesien, trots att strider fortfarande pågick på Østtimor.

I februari 1985 godkände den socialdemokratiska regeringen hittills största vapenexportordern till Indonesien, vård cirka 200 miljoner. Dåvarande utrikeshandelsminister Mats Hellström försvarade exporten med att det gällde "gamla Åtaganden", men prickades i konstitutionsutskottet.

— Vapenexporten fortsätter som om inget hade hänt. Kanoner för cirka 100 miljoner väntar på att skeppas ut till Indonesien, säger Christian Azár.

— Sten Andersson brukar säga

att den svenska vapenexporten behövs för att ge andra länder möjlighet att med vapen försvara sin frihet och sitt oberoende. Man kan ju undra om det är skälet till att Sverige exporterar vapen till Indonesien?

Christian och hans bror Michael går fortfarande i skolan, gymnasiet i Västra Frölunda, men har tillbringat en stor del av fritiden med att pressa riksdagspolitiker på besked om Østtimor och svensk vapenexport.

Portförbudna

— Pierre Schori sa rent ut att han tyckte att vapenexporten till Indonesien borde upphöra och att det var en besvärande fråga för Ingvar Carlsson. Anita Gradin förklarade att hon inte hade rätt att tycka något och Sven Hulteström hävnisade till gamla Åtaganden. Däremot har vi ännu inte fått svar på brevet vi skickade till Ingvar Carlsson.

Oberoende observatörer har länge varit portförbudna i Østtimor, men förra året gjorde UD-mannen Dag Klackenberg en uppmerksammad tredagarsresa på ön. Klackenberg förklarade efter hemkomsten att striderna praktiskt taget hade upphört, att Fretilin hade ringa stöd bland be-

folkningen och att Indonesiens avsikt var missförstådda. Klackenberg blev också upprindig av de envisa bröderna i Västra Frölunda.

— När jag undrade varför Indonesien inte släpper in folk, om det nu inte längre pågår några strider i Østtimor, så sa han att det "hör till deras kultur".

Ställd blev också den indonesiske ambassadtjänsteman som skulle förklara varför Christian Azár inte kunde få inresstillstånd till Østtimor.

— Han sa att de inte ville riskera min säkerhet. När jag då frågade om det pågick ett krig, visste han inte vad han skulle svara, och när jag undrade varför Indonesien invaderat Østtimor hävnisade han bara till landets "historia för att förstå".

Att vapenexporten blivit en börd för socialdemokraterna märks inte minst under den pågående kongressen. De två Göteborgsbörderna vill skicka med en väldjan till deltagarna:

— Socialdemokraterna borde, i enlighet med deras solidaritetspolitik mot den tredje världen, stoppa vapenexporten till Indonesien och i fortsättningenbara sälja vapen till Norden. Ämnestona.

Ryndbolaget och dess dotterbolag Satellitbild i Kiruna har tecknat avtal om att leverera 2 000 huvudsakligen nyaagna bilder över Indonesien till landets kartverk.

Affären väntas inbringa 10 miljoner kronor och är en av de större inom Ryndbolaget. Kontrakten betraktas som en inbrytning för svensk fjärran-

lysteknik i Sydostasien. Svenska Osttimorkommitténs ordförande Björn Larsson blir dock bekymrad, när han via Sydvenskan tas av nyheten.

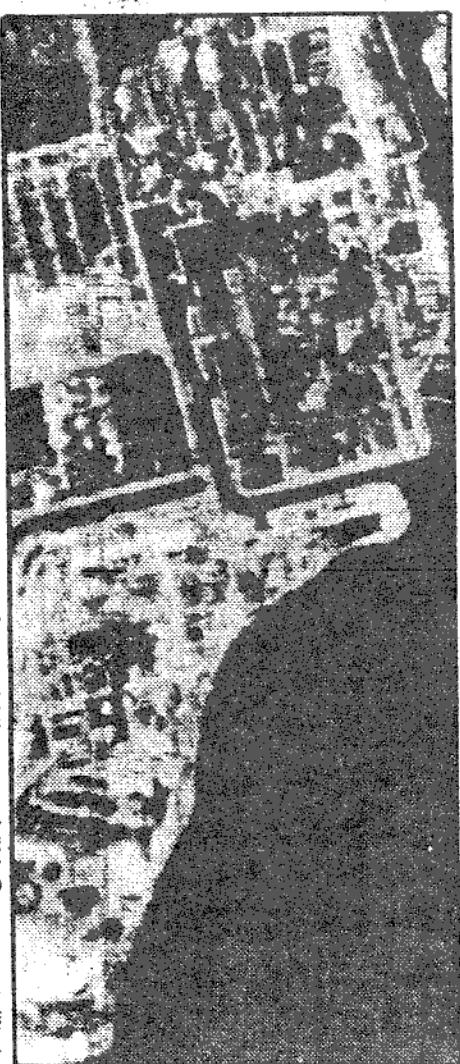
- Det är djupt olyckligt om Sverige bidrar till att ta fram bilder som det finns risk för att indonesiska regeringen kan använda militärt, säger Larsson, som tyvägen hjälpte till att dra fram den hart kritiserade svenska vapenexporten till Indone- sien i hujet.

Indonesien invaderade för tretton år sedan Osttimor, som är en del av en stor ö öster om Java. Området med dess 700 000 invånare proklamerades som landets 27:e provins. Sedan dess kämpar en gerilla mot ockupationsmyrkorna.

Följer utvecklingen

- Den svenska regeringen säger att man noga följer utvecklingen i Osttimor och området där omkring. Man brukar också hävda att detta rått till självbestämmande. Men samtidigt unterskriver Sverige sam-

• Osttimor kartläggs med svenska bilder

Denna satellitbild på kärnkraftverket i Tiemobil är tagen på ca 800 kilometers höjd. Samma satellit ska nu få bilder på Osttimor som ska användas för att kartlägga Indonesien. Svenska kritiker menar att bilden även kan användas i militära syften.

arbeitet med angriparen, Indonesien, framhåller Björn Larsson. Det tycker jag är motstridigt och anmärkningsvärt. Claes-Göran Borg, chef för fjärranalysdivisionen, inom

– Enligt Borg ska bilderna användas för att tillämpa en open-sky-policy vart invenierar skogsområden att tillämpa en open-sky-policy o.s.v. I en andra etapp kan det bli aktuellt att använda bilderna direkt för kartering.

– Vi har naturligtvis inga indikationer på att satellitbilderna ska användas i någon typ av militär spanningsaktivitet, exempelvis i Osttimor. Den typ av bilder som är aktuella medger inte heller att man kan se föremål som är mindre än tio meter, slutar Claes-Göran Borg.

En erfarande bedömare av satellitbilder, som Sydvenskan talat med, framhåller dock att det är helt klart att man kan ha militärt nytta av de bilder som nu ska tas fram.

Flygbaser

– Man kan inte se soldater och bilar på dem, men däremot stora hus, stängsel, flygbaser o.s.v. Tar man bilder över samma områden vid flera tillfällen, kan man se vad som flyttats och rört sig i terrängen.

Ryndbolaget har tidigare på uppdrag av Världsbanken tagit bilder på Filippinerna.

Cirka tio procent av satellitbilderna över Indonesien finns redan i lager. Resten ska tas och levereras fram till mars 1990.

BIRGITTA EKVALL

"Ingen rätt att neka"

vändas när Indonesien ska placera sina "landarealer" som är fem gånger större än Sveriges; man tar reda på hur man tar och levereras fram till mars 1990.

Svenska regeringen har skrivit ett avtal med den franska grundläggande bilmaterialet från rynden, som landet anger, enligt vilket vi är skyldiga

– Svenska regeringen har tagit en ställning för att vi skulle få motsättning för att vi skulle få mottagningsmöjligheterna i Kiruna.

Enligt Borg ska bilderna användas för att tillämpa en open-sky-policy vart invenierar skogsområden att tillämpa en open-sky-policy o.s.v. I en andra etapp kan det

UNG center nr 9 1987

Svenska vapen till indonesisk ockupationsmakt

"Förintelse i Paradiset" heter en ny utställning. Den rekommenderas till alla som vill veta mer om ett av efterkrigstidens brutalaste kultur- och folkmord, det ockuperade Østtimors kamp för självständighet, och Sveriges roll från kritiker av den indonesiska ockupationsmakten till pålitlig vapenexportör.

"Förintelsen" står för den text som berättar om ockupationen sedan 1975, och "Paradiset" står för de bilder som tagits av den kanadensiska fotografen Elaine Brieres.

Uttäffningen som man kan beställa från Østtimorkommittén har tidigare visats i FN men har omarbetats för svensk publik av Østtimorkommittén med stöd från Riksutställningar och SIDA.

Brieres bilder är tagna året innan ockupationen. Från dessa kan man avläsa något om livsvillkoren: ett självhushåll baserat på svedjebruk med ris, majs, rotfrukter och hundjur som grisar och höns. Ogat fångas av en bild på husen, vassbäckta hyddor uppburna på pälar. Alla mäniskor bär enkla plagg som endast skyler kroppen.

En koloni

Man måste komma ihåg att Østtimors utveckling (Paradiset) hade hämmats, underutvecklats under 450 års kolonialism. Västra delen av ön Timor tillhörde länge holländarna men blev 1949 en del av det självständiga Indonesien. Men kolonialmakten Portugal behöll kontrollen över Østtimor.

En av Brieres bilder som fokuserar på en ung flicka, som vilar med slutna ögon på en säng av bambuslanor, insvept i ett kläde etsar sig fast i mitt huvud. Vad hände med hennan efter ockupationen? Vad drömmer hon om år 1974? Det är det är det portugisiska kolonialväldet rasar samman. Drömmer hon om självständigheten?

Kort frihet

Østtimoreserna försökte vinna självständighet på samma sätt som folken i Afrika. Frihetskampanjen kom att ledas av FRETILIN, en befolkserörelse med folkligt stöd. Och den 28 november 1975 utropas Østtimor som självständig nation. Men på morgonen den tioende dagen av självständigheten invaderar indonesiska trupper landet. Förintelsen hade börjat.

En uppfattning om vad som hänt fram till idag får man av Amnesty Internationals Østtimorrappport från juli 1985. Man skriver att mellan 150 000 och 300 000 mäniskor, det vill säga upp till hälften av befolkningen, omflyttas till vad som kan liknas vid så kallade "strategiska byar", byar som underlättar militärens kontroll över befolkningen.

Amnesty hänvisar också till flera källor som underskattar att

200 000 mäniskor dött till följd av ockupationen.

Stängda gränser

Sedan invasionen har Østtimor varit avskuret från omvärlden och det har varit svårt för hjälpsorganisationer och fristående observatörer att komma in i landet. Fyra år efter invasionen fick i alla fall Röda korset efter hårda påtryckningar möjlighet att komma dit. Østtimor stod inför en svältkatastrof, sedan skörden och fälten blivit sönderbombade.

David Delapraz från Röda korset ansåg att situationen var värra än på sin tid i Biafra. "Jag såg mäniskor i ett tillstånd som endast var jämförbart med vad som förekommit i koncentra-

som inte får lämna sina byar bortom tre kilometer. De måste alltid bärta pass, som utfärdats av den indonesiska militärmakten. Det händer ofta att Østtimoreser anklagas för att ha kontakt med gerillan. Då utsätts de omedelbart för tortyr och massakrer. Mäniskorna lever i konstant fruktan. Milisen patrullerar under natten. I Uatalari har indonesierna satt upp tagträd runt byns centrum. Vid femtiden på eftermiddagen måste hela byns befolkning inställa sig innanför detta inhägnade område. På så vis blir befolkningen allvarligt utsatt för hunger."

FN-resolution

FN har vid flera tillfällen antagit resolutioner med krav på att ockupationsmakten dras bort från Østtimor, men utan resultat.

Den 10 juli 1986 uppmanar Europaparlamentet: "Indonesien att dra tillbaka sina trupper från østtimoresiskt territorium ... respektera mänskliga rättig-

Påvens nuvarande sändebud, Msgr Belo, skrev i ett brev 1985 följande: "kriget pågår och fortsätter att växa vilket åsés genom att det konstant ankommer indonesiska trupper utrustade med tungt krigsmaterial." Brevet avslutas. "Vi vävdar med största tvingande nödvändighet och energi för total respekt för fundamentala mänskliga rättigheter."

Gerillarörelse

Den portugisiske parlamentsledamoten Annacoreta Correia kunde efter ett besök i Østtimor 1986 bekräfta att gerillan existerar och att den är aktiv. Katolska institutet för internationella relationer sade 1986 inför FN: "Alla menar att motståndet mot indonesiskt styre nu är djupare och starkare än någonsin förr." Sedan hösten 1986 driver Indonesien "operation Kikis - Utplå-

ningskamp i ett biståndskonsortium, IGGI, för Indonesien. Genom detta IGGI har flera stora västländer stött Indonesien med 15 miljarder i bistånd sedan militärkuppen 1965.

Samtidigt har handeln ökat. År 1980 var handeln 252 miljoner kronor och år 1986 uppgick den till 856 miljoner kronor. Vapenexporten steg per år under samma tidsperiod från 21 miljoner kronor till 94 miljoner kronor. Sedan 1975 uppgår den totala vapenexporten till 468 miljoner kronor.

Svensk vapenexport

När socialdemokraterna var i opposition fördömde man vapenexporten. Mats Hellström sade 1979 följande: "Självklart är det så att svensk vapenexport till Indonesien icke skall få förekomma." Ett år senare fortsatte han att fördöma ockupationen. "Indonesiens mål är uppenbarligen att fysiskt upplåna en stor del av Østtimors folk och att fullständigt utrotta den kultur och det sociala sammanhang vari folket har levat."

Men år 1986 när Hellström är utrikeshandelsminister säger han följande. "Vi har gjort den bedömningen att det finns alla skäl att låta de leveranser fortgå, som är knutna till tidigare åtaganden... De av och till uppfiammande gerillastriderna är inte av den arten att man bör avbryta vapenleveranserna." Detta sades sedan regeringen den 20 februari 1986 beslutat att tillåta export av vapen för över 200 miljoner kronor till Indonesien.

Oviss framtid

IGGI-engagemetet fortsätter under den socialdemokratiska regeringen, som också 1982 avstod att i FN rösta för Østtimor. I FN har frågan om Østtimor rätt till självbestämmande skjutits upp sedan 1983.

Elaine Brieres bild av den sovande flickan tränger upp till ytan. Lever hon? Är hon aktiv i motståndsrörelsen eller sitter hon som fånge i någon av de strategiska byarna? Känner hon till Sveriges handlande?

Jan Pettersson

■ Det är svårt att få tag på dagsaktuella bilder från Østtimor. Landets gränser har varit stängda alltsedan ockupationen 1975. De bilder man har lyckats smuggla ut ger en antydning om de enorma missförhållandena som råder inom landet och det lidandet som folket får utstå. Bilden tillhör Østtimorkommitténs arkiv.

tionsläger under andra världskriget."

Tortyr vanligt

De vittnesmål som nätt omvälden har främst samlats in av katolska präster och smugglats ut med brev. Ett sådant brev är 1986 tillsänt biskop da Costa Lopes, påvens tidigare sändebud i landet, och vars rapporter tidigare varit sanningenliga.

"Dagligen levereras döda kroppar till kyrkogården i Dili. En ny kyrkogård byggdes och den är nästan full. Längre in i landet möte du av mäniskor

heter och folkets etniska, religiösa och kulturella identitet" och "upprepar Østtimors oavvisliga rätt till nationell självbestämmande och oberoende."

Kriget fortsätter

Kriget fortsätter och motståndet lever.

Att det finns ett verkligt motstånd bekräftas av det faktum att den indonesiska ockupationsmakten under 1983 gick med på att upprätta ett avtal om vapenvila med gerillan FRETILIN. Avtalet bröts och kriget fortsät-

ter. Mor hade han ingenting att anmärka mot ockupationen.

Ändrad syn

Motståndsrörelsens representant i FN, Jose Ramos-Horta, blev upprörd. "Jag vet sanningen är på mitt folks sida. På er sida finns bara handelsintressen och dessas har tagit överhanden över Sveriges traditionella engagemang för mänskliga rättigheter och rättvisa."

Och visst har Sverige ändrat inställning till Østtimor medan man förstärkt banden med In-

Ökad handel

För 1980 röstade Sverige i FN för Østtimors rätt till självbestämmande. När den borgerliga regeringen för första gången 1980 lägger ner sin röst i FN, så ansöker Sverige om observatörsmed-

Teckning: Olle Johnsson - 87

BRODERSKAP Nr 4 Fredag 29 januari 1988

Östra Timor

Indonesien har stora problem

De indonesiska myndigheterna har stora problem med timoreser som vägrar inordna sig i ockupationen av Östra Timor.

Det framgår tydligt av ett tal som guvernören för Östra Timor höll nyligen.

Det är den engelskspråkiga tidenningen Jakarta Post, med utgivning i den indonesiska huvudstaden, som refererar ett tal som guvernör Mario Vegas Carrascalao höll i Östra Timors huvudstad Dili på nyårsaftonen.

Han sa i detta radiotal bland annat:

— Vi är mycket bekymrade över att fortfarande många människor stannar kvar i bergen och skogarna, fastän det inte finns något hopp för dem, och begär ofördelaktiga gärningar.

Detta uttalande syftar klart på gerillagrupper och deras aktioner mot ockupationen.

I en uppmaning till dessa som "vandrar omkring i bergen" sa guvernören att de borde komma ner och arbeta tillsammans med sina bröder i full enighet. Med folkets stöd, och allas deltagande i utvecklingsarbetet kommer regeringen att kunna ta itu med varje utmaning, lovade han.

Vid ett annat tillfälle har guver-

East Timorese called on to work harder in 1988

JAKARTA (JP): East Timor Governor Mario Viegas Carrascalao has again called on all East Timorese, together with the government, to work harder for the progress of the province.

In his radio broadcast speech on New Year's Eve in Dili, Carrascalao also called on those who are still wandering in the mountains and forests to come down to work together with their brothers. He assured them the government was focussing the development program on social welfare for them. He reminded them that the development program will continue to bring progress from year to year.

Antara quoted Carrascalao

as saying that the facts show that the program has achieved good results for the East Timorese people themselves. He also said that the government has tried to keep development running effectively and efficiently.

He, however, reminded them of the various challenges and problems which are still to be faced by East Timor, the country's youngest province.

With the full support and participation of the people

the government will be able to cope with every challenge, and able to successfully implement development programs in the years to come, he said.

Pancasila

Carrascalao, on the occasion, also reminded the people of the importance of national unity.

Over the state radio, RRI, branch in Dili, Carrascalao told the East Timorese people numbering about 700,000

nör Carrascalao sagt att det inte finns några problem med att integrera Östra Timor med Indonesien. Men det är mycket angeläget

att skapa en positiv attityd mellan östtimoreser och nykomlingar, sa guvernören enligt Jakarta Post.

HANS MÅNSSON

SVENSKA DAGBLADET

Nr 289 ★ VECKA 43 TEL: 08-13 50 00

LÖRDAGEN DEN 24 OKTOBER 1988

Vardagar 4:- Söndagar 4:50 △

Indonesien får Svenskt bistånd

U-hjälpsorgan teg för regeringen

Indonesien har för första gången beviljats svensk u-hjälp. Utan regeringens godkännande skall landet få omkring 20 miljoner kronor i gåva.

Det är inom biståndsorganet Bits som beslutet fattats att ge Indonesien statliga biståndskrediter för 60 miljoner kronor, varav 30 procent är ren gåva.

Enligt reglerna för Bits skall krediter till nya länder god-

känas av regeringen, men styrelsen beslöt att inte skicka ärendet vidare dit. Ingen folkvald politiker har fått yttra sig, trots att bistånd till Indonesien är mycket kontroversiellt.

En ledamot i Bits styrelse sä-

ger att skälet till att regeringen inte tillfrågades är att man vill "testa ett fall".

Pengarna skall användas till en Asea-order på transformatorstationer på norra Sumatra.

Se INRIKES, sidan 6

Biståndsorgan ville "testa" regeringen

Beviljade 20 milj till Indonesien

Indonesien skall för första gången få svensk u-hjälp. Trots debatten och kritiken mot svensk vapenexport till Indonesien finns nu beslut om ekonomiskt bistånd på minst 20 miljoner kronor.

Beslutet har tagits utan att regeringen, eller något annat politiskt sammansatt organ, fått yttra sig.

Det är biståndsorganet Bits, beredningen för teknisk-ekonomiskt samarbete, som beviljat Indonesien en biståndskredit på 60 miljoner kronor, varav 30 procent är ren gåva.

Beslutet har tagits i Bits styrelse. Enligt Bits förordning skall biståndskrediter till länder som tidigare inte fått bistånd hänskjutas till regeringen. Det gjorde styrelsen aldrig i fallet Indonesien. Styrelsen bestämde sig, erfar SvD, för att stödja sig på en undantagsbestämmelse i förordningen. Den säger att undantag från regeln att låta regeringen prova nya länder kan göras om det gäller en enskilda mindre kredit. Någon gräns för vad som menas med "mindre kredit" finns inte i förordningen. Styrelsen avgör alltså själv om den vill att regeringen skall prova dess beslut.

Testfall

En ledamot i Bits styrelse säger till SvD att styrelsen ville "testa ett fall" när den bestämde sig för att inte gå till regeringen med Indonesienskrediten.

Styrelsen är sammansatt av tjänstemän från UD, finans- och industridepartementen, Sida, industriförbundet och LO. Ordförande är ambassadören och före-

Sidachefen Ernst Michanek. Till skillnad från Sida finns inga politiskt valda ledamöter i Bits styrelse.

Krediten gäller en offert från Asea Switchgear till det statliga indonesiska kraftbolaget PLN. Asea konkurrerar med flera andra företag, vilket innebär att det nu är Indonesien som väljer om landet vill utnyttja det svenska biståendet.

Transformator

Offerten gäller transformationsanläggningar på norra delen av Sumatra. Ett 600 megawatt kraftverk har byggts i staden Asahan för att försörja ett aluminiumsmältverk. Kraftverket ger en del överskottsenergi som skall distribueras ut över nordöstra delarna av ön. Dessutom ska ett nytt 130 megawatts termiskt kraftverk byggas i området.

Asea Switchgear vill bygga ut sju befintliga transformatorstationer och dessutom bygga åtta nya.

Sverige har en omfattande och växande handel med Indonesien, som är världens tredje folkमängden femte största land. Hittills har handeln enbart skevt på kommersiella villkor, utan några inslag av bistånd. Det har landet sedan slutet av 70-talet köpt svenska vapen.

Den här beslutet strider mot tidigare utsäldanden från utrikesutskottet om att Sverige inte skall ge bistånd till Indonesien.

Iriksdagen har väckts frågor om Sveriges observatörsplats i IGGI, ett internationellt organ för Indonesienbistånd. Utrikesutskottet har svarat att Sverige enbart vill ha insyn och att det inte finns tankar på något framtidts svenska bistånd.

– 20 miljoner i ren gåva är mycket pengar. Hur kan Bits styrelse påstå att det rör sig om en mindre kredit? Regeringen borde ha fått avgöra hår saken, säger Eva Belfrage.

– Jag kan inte uttala mig om själva elektrifieringsprojektet, men det är klart olämpligt att Sverige går in och stöder en regering med en sådan aggressiv förtryckarpolitik. Regimets brott mot mänskliga rättigheter överstiger varje annat land i världen, säger Eva Belfrage.

Ola Säll

Måndag 2 november 1987

Ludvika

Asea Switchgear i centrum för u-hjälpsdebatt: Svensk u-hjälp till Indonesiens mördarregim

Asea Switchgear i Ludvika vill ha en beställning från Indonesien på omkring 60 miljoner kronor.

Svenska biståndsorganet BITS har beslutat att givofinansiera beställningen med 20 miljoner kronor.

Det har vällat en inflammerad strid om svensk u-hjälp.

Det är första gången det omstridda landet får u-hjälp.

— Det handlar om ett trendbrott i biståndssammanhang som inte ens regeringen fått ta ställning till, säger Björn Larsson ordförande i Østtimorkommittén och anklagar i skarpa ordalag den indonesiska regimen med Suharto i spetsen för grava överträpp mot de mänskliga rättigheterna.

— Bistånd har vuxit fram ur en folkrörelsetradition. I Indonesien råder ett starkt förtryck av de mänskliga rättigheterna. Landet har aldrig fått u-hjälp tidigare. Av skälens ger vi till bistånd till Chile, Stödet till Vietnam och Nicaragua har därför blivit mycket omdebatterade.

— Sverige har exporterat vapen dit trots kriget på Østtimor. Men det här beslutet är att gå för långt, säger Björn Larsson. Han reagerar främst mot att hjälpen är en gåva och att det är ett internt styrelsebeslut.

Beslutet är taget utan att regeringen eller något annat politiskt organ fyllt ut sig.

Det svenska biståndsorganet BITS, beredningen för teknisk-ekonomiskt samarbete, har i sin styrelse beslutat att ge en svensk s.k.u-kredit med mycket förmånlig ränte tillförlitlig till Indonesien om

de köper svenska Asea-produkter. Det är i praktiken en gåva till landet på 20 miljoner kronor.

Krediten är på mellan 40 och 60 miljoner och har en räntesats på 1,5 procent. Pengarna lämnas upp på den internationella länemarknaden till marknadsränta och svensk u-hjälp på totalt 20 miljoner betalas ut för att betala räntan till de internationella långvarna.

— Om det visar sig att Asea är konkurrenskraftiga så är det fullt möjligt att finansiera affären med det här förmånliga lånet, säger Peeter Horn på BITS.

— Om SIDA betalar ut bistånd på mer än fem miljoner krävs ett regeringsbeslut. Men BITS har fastat sitt beslut i sin styrelse. BITS regler är amorphunda.

I BITS' styrelse ingår tjänsteman från utrikes-, finans- och industridepartementet, SIDA, industriförbundet och LO under ledning av före SIDA-chefen Ernst Michanek. I styrelsen finns inga politiskt valda ledamöter.

Det har uppgjorts att BITS tagit beslutet för att testa ett fall där man inte hör regeringens åsikt i frågan. Man har stött sig på en undantagsregel om att inte inhämta regeringens åsikt när det gäller en enskilda mindre kredit.

— Vi på BITS har tagit ställning till projektet som sådant. Styrelsen anser att det är fullt möjligt i ett enskilt fall ge krediten. Beslutet är särskilt motiverat med att det är samfinansierat med Asiatiska utvecklingsbanken, säger Peeter Horn.

BITS styrelsedelaktig Tom Tscherning är departementsråd på utrikesdepartementet hävdar att regeringen inte behöver ge sitt tillstånd.

— Man kan inte säga att regeringen är fråvärande i BITS, säger han och utgår från att departementsledamöterna föredragit breendet i sina departement.

SIDA:s ledamot i styrelsen Börje Ljunggren var inte närvarande

när beslutet togs. Han är kritisk mot beslutet och tycker att den här typen av beslut ska tas av regeringen. Han är rädd för att de kommersiella hännynterna börjar få stor betydelse i u-hjälpssammanhang. Han vill att regeln

på stöd över fem miljoner även ska gälla BITS.

Sverige har fem biståndspolitiska målsättningar. Det ska främja tillväxt, oberoende, utjämning, demokrati och miljö. SIDA ger hjälp till länder där meddelinkom-

sten ligger under 200 dollar. BITS U-krediter går till länder med en meddelinkomst under 2000 dollar. BITS andel av det svenska biståndet ökar och ska i första hand främja tillväxt.

BO JOFFER

Switchgear i Indonesien

Anbudet utvärderas

Asea Switchgears anbud på ombyggnad av sju befintliga och åtta nya transformatorstationer till Indonesien utvärderas nu av det statligt ägda indonesiska kraftbolaget PLN.

Ordern kan bli värde mellan 40 och 60 miljoner för Switchgear som är projektansvarsiga och kan ge jobb i Ludvika.

Asea finns med i bilden men konkurrerar med flera andra tillverkare.

Det är Asiatiska utvecklingsbanken som står som huvudfinansiär till utbyggnaden av ett kraftöverförings- och elkraftdistributionsnät som ska ge elrikreticitet till

100 000 nya konsumenter på norra Sumatra. En av Indonesiens många öar.

Transformatorstationer

I staden Asahan har ett 600-megawatts vattenkraftverk byggts. Överskottenergin till PLN nu överförs till de nordöstra delarna av ön. Utöver det ska ett nytt 130 megawatts termiskt kraftwerk byggas.

Elekraften ska överföras i en 150 kilovolts växelströmsöverföring och transformeras ned till 20 kilovolt i transformatorstationerna.

Aset Switchgear i Ludvika har lagt ett anbud på ombyggnad av sju befintliga och nybyggnad av åtta transformatorstationer. Om Asea Switchgear skulle ta hem beställningen är den värde mellan 40 och 60 miljoner beroende på omfattningen av de svenska leveranserna.

Skulle Asea få ordern har BITS

beslutat att finansiera de svenska leveranserna.

Anbudsutvärderingen pågår hos den tilltänkta kunden kraftbolaget PLN. Men utvärderingen kan ta lång tid precis som det alltid gör i handel med länder i Asien.

Om Asea tar hem orden är det inte första gången de tar hem en order från Indonesien.

På ön Java håller Asea och Skanska på att färdigställa ett vattenkraftverk på 180 megawatt i floden Marica. Projektet är värde cirka 1,5 miljarder kronor. Asea leveranser till värderade till 850 miljoner varav omkring 200 miljoner är leveranser från Sverige och från Ludvika.

Asea hoppas på ytterligare beställningar och vill vara med i den fortsatta vattenkraftsutbyggnaden i Indonesien.

BO JOFFER

Indonesia vill Switchgear bygga transformatorstationer. De ska finansieras med u-hjälp. Regimen i Indonesia har gjort allvarliga övergrepp mot de mänskliga rättigheterna där flera riksdagsmän reagerat kraftigt.

Maria Leissner (sp)

— Bistånd ska främja mänskliga rättigheter

Tre oppositionspolitiker i riksdagen har reagerat mycket skarpt mot beslutet i BITS styrelse. De undrar om biståndsminister Lena Hjelm Wallén (s) tycker att u-hjälp ska gå till Indonesien.

Bistånd ska beslutas av regering och riksdag hävdar företrädere i riksdagen för centern, folkpartiet och VPK.

Bistånd ska främja mänskliga rättigheter och inte stärka ett land som bryter mot dem, säger Maria Leissner (fp).

Hon har ställt en fråga till boständsministern och vill ha svar på hur BITS styrelse kunde fatta ett sådant beslut.

— Det bryter mot de regler BITS har. Det är ett nytt land och gäller stora sommar. Det är ytterst tveksamt om man ska ge u-hjälp till Indonesien, säger hon.

En av världens mest ansedda tidningar Washington post har karakteriserat regeringschefen Su-

— Han är lika represiv som general Agusto Pinochet i Chile. Och om han är inte nätt slakten i Kampuchea Pol-Pots rekord så försöker han på den lilla om Timor utplana vad som finns kvar av den fria befolkningen.

Det instämmer VPKs Åke Hans Pettersson och tar i en interpretation i riksdagen uppriktigt. Sverige har representation i en internationell stödgrupp för Indonesien, ICIGI, och för fram den i våras så

starkt omdebatterade svenska vapenexporten till landet.

Gunnel Jonang (c) har också upprört och kräver en förklaring av boständsministern.

— Trots kritiken mot Indonesiens ockupation av Østtimor och dess brott mot de mänskliga rättigheterna har krediten beviljats. Riksdagen har tidigare uttalat att Sverige inte ska ge bistånd till landet, säger riksdagsman Jonang.

Maria Leissners fråga kan komma att besvaras i riksdagen nästa vecka.

Den socialdemokratiska partikongressen i höstas uttalade sig om motionen om Østtimor och kongressen slog fast att det inte får råda någon tvekan om Syriens installation till Indonesien.

Folkpartisten Maria Leissner vill inte rikta någon kritik mot Asea i sammankoppling.

— Det är inte företagen som ska fatta politiska beslut, utan det är upp till regering och riksdag. Företaget får rätta sig därefter, hävdar hon.

BO JOFFER

Asea Switchgear riskerar att förlora en order till transformatorstationer till Kenya.

Det beror att Amnesty International i Sverige riktat skarp kritik mot kenyanska brott mot de mänskliga rättigheterna.

Kritiken fick till följd att Kenya president Daniel arap Moi inställde ett statsbesök i Sverige i september. De politiska relationerna är frostiga från kenyansk sida.

I kenyanska massmedia pågår en anti-Sverige kampanj, som inte

tar upp grundorsaken nämligen Amnestys rapport med anklagelser om brott mot de mänskliga rättigheterna i Kenya.

Men kritiken har fått till följd att en rad svenska storföretag riskerar att missa beställningar.

Asea är värt utsatta.

Asea riskerar att mista beställningar värda ett par hundra miljoner kronor.

Det som närmast är i farozonen är transformatorstationer som Asea Switchgear i Ludvika offrera.

— Det är en mindre order. Det är alltid tråkigt om vi förlorar en order men ingen katastrof på nägotvis, säger Aseas Carl-Henrik Knutsson.

Aseas problem är att kunden är den kenyanska staten. Asea riskerar också en turbinaffär till ett statligt sockerbolag. Andra svenska företag som Skanska riskerar också att råka illa ut.

Aseadirektören Kent Andfolk i Nairobi vill se en kraftig reaktion från den svenska regeringen för att ta bort missnöjet och förespråkar ett svenskt statsbesök på mittenivå.

Kenya är ett av de länder som har fått svensk u-hjälp längst, under verksamhetsåret 1986/87 uppgick u-hjälpen till 135 miljoner kronor. Från svenska regeringens sida har det inte inträffat någon attitydsförändring.

BO JOFFER

DN.

DEBATT

'Socialdemokratin säljer sig'

Står handelsintressen på spel får även militärdiktaturen svenska bistånd, skriver Eva Belfrage.

Nu har det skett som länge varit att vänta. Ett beslut har fattats om svenska bistånd till Indonesien. Indonesiens militärdiktatur behöver knappast någon närmare presentation! Den är numera väl känd i Sverige för sina folkmordskrig i Östtimor och Västpapua och för sin terror mot den egna befolkningen.

Ett principbeslut har tagits om bistånd på 20 miljoner kronor till Indonesien om landet köper Aseaproducter till ett transformatorprojekt på ön Sumatra. Det är Beredningen för internationell och tekniskt bistånd, Bits, som hanterar denne typ av bistånd, så kallade u-krediter, en form av förmånliga krediter som innehåller en gävodel till u-länder vid upphandling av svenska företags varor eller tjänster. Denna typ av bistånd utgör alltså samtidigt ett marknadsstöd till de företag som berörs.

Det förekommer i stort sett ingen offentlighet kring Bits verksamhet. Ändå svarar Bits för 12 procent av svenska bistånd. Bits styrelse har fattat beslut om bistånd till Indonesien helt på egen hand och utan prövning av regeringen. Bits kan nämligen själv fatta beslut om enstaka mindre summor. Ingen beloppsgräns har fastställts för detta, men Bits betraktar 20 miljoner kronor som en mindre summa. Dessutom har Bits styrelse godkänt projektet med motivering att Asiatiska utvecklingsbanken, som är samfinsnärlig, anser att projektet är lämpligt. Man läter alltså en internationell finansieringsbank bedöma vad som är lämplig svensk utrikespolitik.

Beslutet har fattats trots att den socialdemokratiska regeringen i princip inte accepterar Indonesiens ockupation av Östtimor och kräver Östtimors rätt till självständighet. Dessutom har regeringen flera gånger i utrikesutskottet försäkrat att man inte har för avsikt att ge bistånd till Indonesien.

Våra utrikespolitiska traditioner håller gradvis på att urholkas. Det finns många exempel på det under senare år, men fallet Indonesien är nog det värsta exemplet.

Svenska företag har i många år legat efter regeringen för att få Indonesien accepterat som biståndsmottagarland för att underlätta för företagen att komma in på en attraktiv men svårforcerad marknad.

Trots att regeringen flera gånger i utrikesutskottet försäkrat att man inte har för avsikt att ge bistånd till militärdiktaturen Indonesien har beredningen för internationellt och tekniskt bistånd (Bits) nu fattat beslut att ge Indonesien 20 miljoner kronor mot att landet i gengäld köper Aseaproducter, skriver Eva Belfrage, Östtimorkommittén.

Indonesien borde vara väl känt i Sverige för sina folkmordskrig på Östtimor och Västpapua och terror mot den egna befolkningen, skriver Eva Belfrage. Bilden är från Östtimor.

1977 var tiden inte mogen för bistånd. Problem löstes i stället med vapen. Boforskanoner blev den första inträdesbiljetten till general Suhartos salonger. Utrotningskriget i Östtimor vållade dock bekymmer för Sveriges regering, som därför slutade stödja Östtimorens sak i FN. Sedan var det bara att förneka att det pågick något krig i Östtimor så kunde vapenförsäljningen fortsätta.

1981 gick Sverige in på observatörsplats i biståndskonsortiet IGGI, Intergovernmental Group for Indonesia, som ger stöd till Indonesien, men försläckningar gavs att det inte fanns några avsikter om svenskt bistånd. 1988 fick Sverige den största vapenordern dittills från Indonesien, och nu är det alltså dags för bistånd.

Sveriges regering har den senaste tiden gjort sig internationellt beryktad som en samvätslös vapenkrämare. När svenska bistånd nu också kan ges till en expansionistisk militärdiktatur som Indonesien är det nog många som oroar sig över vad svensk solidaritet och fredspolitik håller för när handelsintressen står på spel. Den dag

om de har någon död eller levande släktning som kategoriseras som regeringstjänste. Efter sådana förhörs har mäniskor avskedats från sina jobb, även soldater från elittrupperna har avskedats. Icke godkända medborgare får särskilda stämplar i sina identitetshandlingar.

För det andra är Indonesien en exceptionell gynnad biståndsmottagare, som erhåller flera miljarder dollar varje år från biståndskonsortiet IGGI. I år blev det 3,1 miljarder. Militären i Indonesien skor sig på biståndet. 20 procent av allt bistånd beräknas försvinna genom korruption.

För det tredje är Bits-projekten knutet till ett japanskt finansierat aluminiumsmältverk som har blivit kritiserat för att vara baserat nästan helt och hället på japanska intressen. 75 procent av anläggningen liggas av tolv japanska företag. Japanerna har förlagt detta smältverk till Indonesien, för att kunna utnyttja den billigare arbetskraften, för att få tillgång till Indonesiens bauxit, för att slippa svåra förureningar och för att spara på egen energitillgångar.

Ett smältverk drar mycket energi, vilket naturligtvis påverkar tillgångarna i omgivningen. Det är detta Sverige vill hjälpa till att åtgärda om ASEANs anbud nu blir godkänt av presidentfamiljen. Fru Suharto gjorde sig tydligt känd som Mine 10 procent, och kallas numera Mine Fifty-fifty.

De "framgångar" som uppnåddes i Sveriges relationer till Indonesien kommer inte att hejdas av den socialdemokratiska regeringen. Det förklarade utrikesminister Lennart Bodström för Östtimorkommittén redan för två år sedan. Vi kan inte förvänta oss att vapenleveranserna till Indonesiens krig i Östtimor och Västpapua ska upphöra. Vi vägar nog inte heller hyss någon förhoppning om att Bits beslut om bistånd till Indonesien skall hävas. Inte så länge socialdemokratén är beredd att sälja sig för krass handelsintressen och inte drar sig för att direkt stödja en krigsmakt av Indonesiens kaliber.

Men låt oss se vad regeringen svarar i riksdagen på måndag då centern, folkpartiet och vpk tar upp frågan om lämpligheten av att ge svenska bistånd till Indonesien.

EVA BELFRAGE
Medlem i Östtimorkommittén

SVENSKA DAGBLADET Tisdagen den 24 november 1987

Redaktör: Claes-Göran Kjellander; tel 13 511

SvD-avslöjande om Indonesienbistånd överraskade Hjelm-Wallén**SvD vill ha ökat inflytande över u-lands-kredit**

Biståndsminister Lena Hjelm-Wallén aktuellt serar en ommöblering i styrelsen för biståndorganet Bits efter Bits beslut att ge bistånd till Indonesien. Regeringen vill därmed öka det politiska inflytandet över kreditgivningen till u-länder.

Biståndskrediter till Indonesien på 60 miljoner kronor kom som en överraskning för biståndsministern efter avslöjandet i SvD. I en timslång riksdebatt på mändagen försvarade Lena Hjelm-Wallén dock beslutet, men hon förutsäk-

kade samtidigt att det politiska inflytandet kan behöva bli större över vilka u-länder som skall få krediter för att göra affärer med svenska företag.

20 milj kr åva

Av kreditten till Indonesien är 20 miljoner kr ren åva. Pengarna skall användas till en order hos Asea Switchgear för att bygga transmissionsanläggningar i anslutning till ett japanskbyggt aluminiumsmältverk på norra Sumatra. Överskoteringen från verken skall distribueras till befolkningen på landsbygden.

Beslutet att ge Indonesien sats i gång för att se över det parlamentariska inflytandet i Bits. Även biståndet till länder utanför kretsen av Sveriges 17 programländer i

Brink (vpk). De anklagade regeringen för "krämarmoralitet" och för att bryta mot tidigare beslut i rikslagen och utrikesutskottet om att Indonesien inte skall få svenska biståndspengar. Beslutet att ändra bevilja denna kredit togs i styrelsen för biståndsorganet Bits, beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete. Bits administrerar 12 procent av svenska u-hjälper, men det finns inga politiskt, valda ledamöter i Bits styrelse. Detta i samband med att styrelsen har beslutat att ge upp den

UD-utredning

En intern UD-utredning har sats i gång för att se över det parlamentariska inflytandet i Bits. Även biståndet till länder utanför kretsen av Sveriges 17 programländer i

tredje världen skall granskas av en annan UD-grupp.

Regeringen överväger samtidigt att införa en övre gräns för hur stora krediter som Bits skall kunna bevilja utan att be regeringen om bistånd. För Sida gäller att allt bistånd på mer än fem miljoner kronor måste godkännas av regeringen. För Bits finns ingen sådan gräns. I instruktionen för Bits sätts krediter till ett nytt land skall godkännas av regeringen om det inte rör sig om en "enstaka mindre kredit". Gåva under åren på 20 miljoner till Indonesien bedömdes av Bits som "mindre".

Måste prövas

– Projektet är angeläget för en underförbundet del av Indonesien

bistånd. Det innebär däremot inte att regeringen godkänt landet som mottagare av reguljärt bistånd. Om den frågan aktualiseras måste den prövas i ett vidare sammanhang, förklarade biståndsministern.

Gunnel Jonäng (c) försvändes över att regeringen ens kan tänka sig att pröva frågan:

– Man bör inte oppna någon dörr utan se till att stänga alla dörrar i even släckningar efter okupationen av Östra Timor, brotten mot mänskliga rättigheter och alla omeritiska vapenaffärer.

Skandalöst!

Bertil Måbrink (vpk) betecknade krediten som så skandalöst att vpk kan komma att ompröva sin

inställning till en parlamentarisk biståndsutredning, vilket partiet tidigare motsatt sig.

– År detta tacken för att ni fällt sällja vapen för hundratals miljoner? Varför följer inte regeringen riksdagsbeslutet om att Indonesien inte skall få bistånd, frågade Måbrink.

Maria Leissner (fp) pekade på indonesiska krigshandlingar i Östtimor och Västpapua och på att nu även släckningar till oppositionella förses med särskilda ID-handlingar som berövar dem medborgerliga rättigheter.

– Jag tror att Bits fått större anslag än de klarar att göra av med och därför godkänner så dåligt underbyggda projekt, saade Maria Leissner.

Ola Säf

DAGENS NYHETER Tisdagen den 24 november 1987

"Sverige en krämarnation"**Hårda ord i biståndsdebatt**

Av DICK LJUNGBERG

Tänker regeringen göra Sverige till en krämarnation även när det gäller biståndspolitiken? Den frågan fick biståndsminister Lena Hjelm-Wallén när riksdebatten på mändagen nära hårda ord i bistånd till en u-kredit till Indonesien.

Det är styrelsen för Bits (beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete) som beviljat Indonesien en förmålig u-kredit på 80 milj kr, varav 20 milj kr är direkt åva. Pengarna ska användas till en Asealeverans av transformatorer till ett elkraftprojekt på norra Sumatra.

Krediten till det militärstyrda Indonesien har vällat stark kritik, och Gunnar Jonäng (c), Bertil Måbrink (vpk) samt Maria

Leissner (fp) var mycket upprörda i debatten. Biståndet strider mot målet för svenska biståndspolitiken och rikslagen har uttryckligen uttalat att Indonesien inte ska ha någon svensk hjälp, påpekte de.

Lena Hjelm-Wallén sade att Bits har rätt att självta fattat beslut om enstaka u-krediter till nya länder.

Först om ett land förutses komma i fråga för mer förlöpande kreditgivning ska beslutet fattas av regeringen.

Inte godkänt

– Projektet på norra Sumatra är angeläget för en underförbundet del av landsbygdsbefolkningen, sade hon. Men beslutet innebär inte att regeringen godkänt att Indonesien är ett land som bör bli mottagare av ett reguljärt bistånd. Om den frågan aktualiseras måste den prövas i ett vidare sammanhang.

Hjelm-Wallén omtalade att

en översyn av biståndet till u-länder utanför programländerna införs inom UD, med syfte att göra riklinjerna klarare.

– Det var ett stort missstag av Bits att ge krediten till Indonesien, tyckte Gunnar Jonäng. Hon sätter en fara i att det svenska biståndet blir alltmer kommersialisert och inte främst gynnar de fattigaste, utan det nationella egenintresset. Tänker regeringen göra oss till krämare än här, det gäller biståndspolitiken? undrade hon.

– Det är en skandal och en skamfläck att ge 20 miljoner av skattebetalarnas pengar till den värsta militärdiktaturen i Sydostasien, tyckte Bertil Måbrink. Han anklagade regeringen för att ha gett Bits klartecken före beslutet.

– År det här tacken för att ni fällt sällja vapen för hundratals miljoner kronor till Indonesien? undrade han. Krämarsjälen tar över allt, då är solidariteten

med de fattiga och förtrocks att underordnad betydelse.

Vilseledande

Maria Leissner, tyckte att biståndsministernas svar att projektet skulle gå till elektrifiering av ett färgigt område var vilseledande.

– 80 procent av elkraften ska gå till ett aluminiumsmältverk med japansk dominans, över till landsbygdsbefolkningen blir bara lite spill, sade hon. Enligt folkipartiet får Bits för mycket pengar; organet kan inte hitta tillräckligt många goda projekt.

Lena Hjelm-Wallép försäkrade att regeringen inte har några som helst planer på reguljärt bistånd till Indonesien och att målet att den svenska hjälpen ska på de fattigaste står fast. Den nu aktuella frågan är en enskild u-kredit till ett speciellt projekt, inte ett stöd för regimen i Indonesien.

Tai Surden Economic Review 1/10/87

INDONESIA

Negotiating the past

Portugal signals flexibility over East Timor

By Peter Wise in Lisbon

Portuguese officials have confirmed reports that Lisbon is adopting a more flexible approach to negotiations with Jakarta over East Timor, but stressed it is not ready to reach an accord based on recognition of Indonesian sovereignty over the disputed territory. Lisbon wanted to promote a climate of understanding with Jakarta to break the deadlock in talks over the future of the former Portuguese colony, annexed by Indonesia in 1975, and enable UN Secretary-General Javier Perez de Cuellar to play a greater role in the search for a solution.

But the officials emphasised that Portugal was not dropping a central demand that the East Timorese be allowed to decide their own future in a free act of self-determination. This aim is written into the Portuguese Constitution and has been endorsed by successive resolutions of the UN General Assembly.

A shift in Portuguese policy became apparent from the government programme that Prime Minister Anibal Cavaco Silva presented to parliament on 26 August, following a landslide election victory by his Centre-Right Social Democrats. It said the government intended to seek "a worthy solution to the Timorese question, one that guarantees full respect for the cultural and religious identity of the Timorese people and preserves the Portuguese cultural matrix of the territory."

It dropped a reference made in

some, but not all, recent government programmes to Portugal's commitment to defend the right of the East Timorese to self-determination. Shortly before Cavaco Silva's speech, Indonesian Foreign Minister Mochtar Kusumaatmadja made his personal plane available to Nuno Rocha, editor of the right-wing Portuguese weekly *O Tempo*, to visit the East Timor capital of Dili for 30 hours. Based on this visit and documents from Indonesian archives, Rocha launched an editorial campaign calling for Portugal to re-establish diplomatic ties with Indonesia and recognise its sovereignty over East Timor.

Jakarta has used Rocha's reports — echoed by similar editorials in the Indonesian armed forces' newspaper — to defend its record in East Timor and campaign for international support. A Lisbon spokesman said the reports, which have been strongly contested in Portugal, had had no effect on Portuguese policy.

However, Portugal's leading weekly, *O Expresso*, on 19 September quoted a diplomatic source as saying Portugal may agree to "de facto" recognition of the Indonesian occupation in an effort to resolve the only outstanding issue from the decolonisation of the Portuguese empire.

But a Lisbon official told the REVIEW that Portugal had no intention of recognising Indonesian sovereignty or abandoning its commitment to East

Timorese self-determination. "We are adopting a position that will give Perez de Cuellar more room to manoeuvre in his search for a solution," he said.

Foreign Minister Joao de Deus Pinheiro is expected to set the tone for the new Portuguese approach in a speech at the UN on 25 September. But officials said he would not agree to a meeting in New York with Mochtar. "Jakarta is reading too much into small modifications in our policy," said a government official. "There is no question of our recognising East Timor as part of Indonesia."

Developments are now expected to turn on a proposal made in a report elaborated by Perez de Cuellar that a Portuguese parliamentary delegation visit East Timor, a territory that has been closed to all but a handful of independent observers since the Indonesian invasion in December 1975. Such a visit would be the most positive result so far of UN-sponsored talks between the two sides.

Meanwhile, Xanana Gusmao, the East Timorese guerrilla leader, has smuggled out messages to Perez de Cuellar and Cavaco Silva calling for resistance leaders to be brought into the negotiations under the terms of the 1983 UN resolution that all sides should be consulted. Gusmao has asked Perez de Cuellar to visit East Timor or arrange for a safe-conduct for guerrilla commanders to attend talks in New York, according to resistance spokesmen in Lisbon.

Gusmao leads Fretelin (Revolutionary Front for an Independent East Timor), which has waged a 12-year guerrilla war for independence against the vastly superior military might of Indonesia. News of the appeal for a Fretelin

in role in negotiations reached Lisbon amid reports of a major Indonesian offensive to capture Gusmao.

A wide range of non-Fretelin sources in close contact with East Timor said the population continued to live in fear of a harsh military regime. They said suspected Fretelin sympathisers were taken from their homes at night and held without trial in prisons where they were beaten and tortured. Many prisoners were kept at secret jails and military bases that the international Red Cross was not allowed to visit, according to the sources.

They said restrictions on movement meant sufficient crops could not be cultivated, leading to severe malnutrition in some rural areas. Indonesian immigrants had privileged access to jobs, housing and school places, they added. "Even those who were in favour of integration are now anxious to leave," said one source. Mail was censored and listening to foreign radio broadcasts banned, according to the reports.

► Michael Vatiklota writes from Jakarta: News of Portugal's apparent policy shift on East Timor was greeted with caution on the part of the Indonesian Government and generally welcomed in the press. When asked for his reaction to Cavaco Silva's speech, Mochtar said only that it was very interesting and would be studied closely. Diplomatic sources in Jakarta say this is an encouraging sign, because in the past the Foreign Ministry has over-reacted to Portuguese statements on East Timor.

Sources close to the Foreign Ministry, however, believe that Portugal's outward softening of its stance presents an opportunity to have the Timorese issue dropped from the UN agenda once

Tradesmen supporting Fretelin, pro-Indonesia rally in East Timor in 1975.

and for all. The UN's continued recognition of Portugal as the administrative power in East Timor has also dogged Indonesia's bid for leadership of the non-aligned movement.

It now has emerged that Jakarta and Lisbon have reopened talks on East Timor through their respective ambassadors at the UN, and that the UN secretary-general will present a report on their progress to the general assembly this month. The talks were broken off last year after Portugal demanded that a referendum be held in East Timor.

To some observers, these signs of progress have come as a surprise. The last anyone heard, Indonesia was preparing to resist a campaign mounted by Portugal at the European parliament in Strasbourg to force Jakarta to give ground (REVIEW, 9 July). There have

also been reports from Washington that a group of US congressmen tabled questions on East Timor.

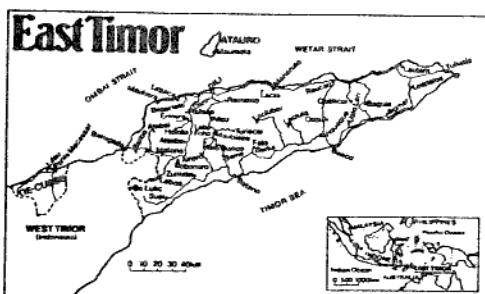
Despite conflicting signals, it would appear that Portugal has offered a modicum of cooperation with Indonesia to reach a settlement which could lead to the eventual re-establishment of diplomatic relations between the two countries.

However, regarding the proposed Portuguese parliamentary delegation, Indonesia's Ambassador to the UN Ali Alatas has stressed that such a visit would not be sanctioned if its aim was to assess whether East Timor should remain a part of Indonesia. On this point, whatever flexibility Portugal is now demonstrating, Indonesia remains firm. As far as Jakarta is concerned, East Timor's status as the country's 27th province remains non-negotiable.

timor LINK

Number 11 November 1987

ISSN 1010 1888

CONTENTS

News from Inside by John Taylor:

New Appeal from Xanana
New Maps from the War
Human Rights Update

Views from Lisbon:

Portugal's Position by Jean-Pierre Catry
The Cavaco Silva Government by Jill Jolliffe

Review: The Uniting Church in Australia
report by Robert Archer

NEWS FROM INSIDE

A substantial amount of information has been received from East Timor in the last few weeks. Much of it comes from Fretelin sources. Information has also been received from contacts in Indonesian-held areas, especially student groups, and from refugees recently arrived in Lisbon. This month's commentary draws upon this new material.

Human Rights

Fretelin sources describe many cases of human rights abuses. Most appear to have occurred in the areas of Ainaro and Lospalos, where Fretelin clashed frequently last year with Indonesian forces. The majority of those who suffered appear to have been punished for travelling beyond the immediate confines of their strategic villages. This would indicate that local Indonesian commanders remain anxious about security. One case, for example, concerned 'Vai Leve, 40 years old, from Lospalos, who was killed by being beaten for ten hours by elements of Batallion 745 at a place called Mai Vari for having been in his vegetable garden without a *'surat jalan'* (travel pass). Elsewhere the report cites the case of 'Florinda, 30 years old from Lospalos, who was killed from blows given by

members of Batallion 745 for having gone to his vegetable garden during a period of curfew. This took place on 5.1.87., at a place called Pupuhu.' These examples are taken from a Fretelin document produced in Timor on June 20 1987. It is just one of many which have recently arrived from the territory.

Military Documents

Among the most interesting documents received recently are maps captured from Indonesian troops. These provide detailed analyses of the terrain and an account of Fretelin positions. Fretelin commanders have superimposed their own movements on these maps, and dispatched them to Lisbon. Like the maps and military manuals captured and sent out some two years ago, they provide us with invaluable information on the course of the war.

The new maps cover the regions of Barique, Kiras, Vikeke and Ossu, and are on a scale of 1/50,000. They show the sites of resettlement villages. In this respect they are particularly informative, because they reveal the extent to which local people have been uprooted in areas that were subjected to intense aerial bombardment in 1978/79 and encirclement campaigns in

1981. They show how the area under cultivation has fallen in the war zones and how the population has been concentrated around the strategic villages.

Fretelin has also dispatched detailed accounts of engagements with Indonesian troops in the last twelve months. If confirmed, these would show that Fretelin controls considerable areas of territory in the central-eastern and eastern regions, and that many of the Indonesian posts in all areas except the north-west and border regions are subject to regular attacks.

It seems that the Indonesian military embarked on a new military campaign at the end of June. Its primary aim was to locate and capture Fretelin President Xanana Gusmão. At the beginning of July, troop reinforcements were landed at Baucau. This coincided with the arrival of the new military commander in East Timor, Colonel Soenato. The centre of the new operation appears to be the Lospalos area.

Klalerek-Mutin

Several of the documents describe conditions in resettlement villages during the period from 1978 to the present. Of particular interest is the

description of Klarerek-Mutin, a village established following the infamous Kraras massacre in 1983, when Indonesian troops shot many villagers after an alleged Fretelin ambush in the area.

The document claims that 1,593 people lived in Kraras/Klarerek-Mutin in 1983, and that today there are just 570, amongst whom are 276 orphans. Most of the original population were killed, according to the report, in the wake of the alleged ambush by Fretelin, but many reportedly also died of starvation in the following two years.

Today the village is surrounded by two security fences. The first of these is set two hundred metres from the village centre and controlled by 12 guard posts. The second ring contains ten guard posts, set three hundred metres apart. All Timorese men in the village have to perform guard duty at night, together with Indonesian soldiers. A platoon of troops is also installed in the camp. If a Timorese fails to report contacts with Fretelin or attacks by Fretelin troops, he or she is reportedly executed.

The same document provides details about the economic regime within the village. The whole population is involved in 'forced labour': both men and women of all ages are mobilised daily to work on the rice-fields, most of which are owned by Indonesians or local officials. The technique used is extremely primitive: fields are trampled by human labour rather than by buffaloes, as used to be the case. The village population is also reportedly forced to build houses for the military, stand watch over rice-fields, fetch water and wood and wash the clothes of officials and care for their buffaloes. Fish caught in local streams are donated free to the military. The document emphasises that such forced labour means that people have little time to work their gardens and cultivate food for themselves: the document estimates that no more than two or three days per week remain available to the people.

Transmigrants

It seems that large numbers of transmigrants are entering East Timor illegally from areas of Indonesia such as Atambua and Kupang in Indonesian Timor, Flores, Macassar, Ambon, Bali, and even Jakarta. A document from Dili claims that there are currently over 20,000 illegal transmigrants in East Timor — as opposed to the two thousand or so who have entered under formal transmigration programmes. The illegals visit their relatives serving in the military, and then do not return.

School Protest

On July 13, school pupils in Dili held a protest outside the governor's office and that of the Indonesian government party, Golkar. They were complaining of discrimination in favour of Indonesian students, and of high levels of unemployment in post-school years. The demonstration was not reported in the Indonesian press, but was relayed by UPI in Jakarta to Australia. Shortly after this protest a fire devastated a substantial section of the market in Dili. It particularly effected traders from Java and Sulawesi who have gradually taken over the 'middleman' role previously performed by Chinese in the years before the Indonesian occupation.

Carrascalao

On September 30, Mario Carrascalão was appointed to a second term as governor of East Timor by both the Indonesian government and the parliament of East Timor. At his swearing-in ceremony in Dili, Carrascalão was praised by Indonesian Home Affairs Minister Supardjo Rustam for his efforts to promote development, which — Supardjo added — were 'internationally recognised' (*UCA News*). Carrascalão, who is reported to be popular, has been governor since 1982. His new term will expire in 1992.■

Human Rights Update

In October Amnesty International issued a list of 24 political prisoners, released under Indonesian remission procedures in August of this year. AI believes that all were convicted, in Dili District Court, of conspiracy to commit rebellion 'after trials which Amnesty International believes may not have met international standards for fairness'. Most had served almost all their sentence.

According to AI, the releases mean that 136 people continued to be political detainees in Dili — of whom 63 were held in Becora prison, including 11 women, and 73 in the Comarca prison. 62 detainees from the military and Hansip were also being held in the Comarca, according to AI.

We understand that on October 5, 20 more prisoners were released.

Further details, of those detained and those recently released, may be obtained from Amnesty International, 1 Easton Street, London WC1X 8DJ, UK.

New Appeal from Xanana

The latest documents arriving from East Timor, reports Jill Jolliffe, contain an appeal to the UN Secretary General, Mr Pérez de Cuellar, from Xanana Gusmão, Fretelin's military Commander, on behalf of the Conselho Revolucionário da Resistência Nacional (CRRN, Fretelin's ruling body).

The appeal reached Lisbon in September. Xanana requests the UN Secretary General to secure safe-conduct passes for the Fretelin leadership so that they can travel to New York, if a UN mission to East Timor cannot be arranged. After talks, the delegation would return to East Timor.

The text of Xanana's appeal is as follows. After praising the improved stand of the Portuguese government, Xanana says that the UN stand is worrying:

Xanana's Appeal

"In the name of the martyred people of East Timor, I appeal to your Excellency the UN Secretary General . . . to revise the present stand of the UN, recognising that the people of East Timor are included in the spirit and letter of UN Resolution 17/30 . . . I appeal to Your Excellency and formulate anew . . . our invitation to come to Timor so that, at any place, and with the representatives of Portugal and Indonesia, a meeting can be held with the CRRN. If this is not possible, I solicit Your Excellency to use your good offices to guarantee the exit and return, in security, of a delegation of the CRRN for that purpose . . ."

No response from the United Nations Secretariat had been made public when this issue went to press.■

East Timor Report (ACFOA) No 12 November 1987:

How East Timor is administered

East Timor is administered differently to any other Indonesian province.

Militarily East Timor falls under a unique special military command (Kopskam Timtim) which is directly subordinate to the armed forces headquarters in Jakarta.

This special command is headed by Brigadier-General Mantiri who, like his predecessor, is also commander of the Army Strategic Command, Indonesia's best-equipped fighting force, revealing the extent to which East Timor is regarded as a war zone with special security problems.

The civilian administration of East Timor is also distinctive in that there is a special team in Jakarta responsible for coordinating the various departmental activities. No comparable structure exists for other provinces.

These two administrative units working together at the centre, one military the other civilian, severely limit the powers of the Provincial Governor, Mario Carrascalao.

His powers have been further circumscribed during 1987 by the appointment of three assistant governors for the eastern, central and western sectors of East Timor respectively. All three assistant governors are senior Indonesian army officers.

Military strategists and their technocratic advisors in Jakarta also plan to re-organise East Timor socially.

The 1873 villages in East Timor (mostly synonymous with re-settlement centres set up in the 1970s for security purposes) are to be regrouped into larger units reducing the number of villages to 412. These new villages will be standardised in style, each with a population of 300 families.

This re-organisation will make military, developmental and administrative control of the people easier and also make room for transmigrants.

Official transmigration in East Timor is progressing rather slowly. Since 1982 some 500 transmigrant families have been resettled in East Timor, 399 mainly from Bali to sites in Bobonaro and Kovalima near the West Timor border, and an additional 100 families from the East Java Christian Church in Jember to Viqueque.

At the end of 1986, however, the head of the East Timor transmigration office announced plans for a significant increase in the scale of transmigration in East Timor, a prospect which worries Governor Carrascalao. Concerned that incoming farmers will outstrip Timorese he has called for 'fair balance' in land ownership between newcomers and local farmers and has urged a 4 to 1 ratio in favour of Timorese.

These re-population and re-organisation measures will clearly have a massive impact on an already severely traumatised and dislocated people. Birth control is also being pushed hard at the Timorese despite opposition from the local Catholic Church.

Source: Tapol statement to UN Decolonisation Committee, August 1987